

Payí Poro Romíyo ηweáyí nání eaηínaríní.

Payí rina Jisasoyá siyikíyí aηí yoí Romíyo ηweagáayí nání Poro níriri eaηínaríní. Aηí api, Itari píropenisíyo ikwíróniηípi aηí ami ami ikwíróniηíyo seáyí e imóniní. É Romíyí mixel ináyí Sisaoyí riniηo ηweaagípiríní.

Payí rina Poro Koriníyo niηweámáná apixel Pibíyí riniηími nearí wiowáriηínaríní. Sini Romíyo bi memé eηími nearí wiowáriηínaríní. Ayí nijíá nimóniro re oyaiwípoyínirí níriri eaηínigíní, “Ámá níní íwí yarígíayí imóniηoi. Wigí íwí neríηípimi dání Gorixo tíní xepixepá róniηoi. Nwí ikaxí Moseso níriri eaηípi nixídiríηípimi dání ámá wé róniηí wí imónipaxímani. Sa Gorixomi xewaxo Jisasomi diηí niwíkwíroriηípimi dání oyá siηwíyo dání wé róniηí imóniro ámi o tíní nawíní imóniro epaxíriní.” oyaiwípoyínirí níriri eaηínigíní.

¹ Poroní payí rina nearí mónapariηíní. Nioní Kiraisí Jisasoyá xináíníníηí nimónirí yaríηá woníriní. Gorixo wáf nurímeiaríηí wo imóníwínigínirí wéyo fá numíriri oyá xwíyá yayí neainariηípi nurímeíwínigínirí nírípearí niηoníriní. ² Xwíyá api o eηíná xegí wáf rókiamoagíáwa nírro ríwamiηí ηwíá riniηíyo eagíápimi dání níneariri símí e tiniηípiríní. ³ Xwíyá yayí neainariηí api xegí xewaxo nání riniηípiríní. O aga ámá

nimón+ríná imón+ñpí nán+ ðñf n+moranéná re yaiwiar+ñwár+ni, “M+xí ináyf Depitoyá iyf axfpá imón+ñyf worfani?” yaiwiar+ñwár+ni. ⁴ Kwíyf xegf bi o imón+ñpí nán+ ðñf n+moranéná re yaiwiar+ñwár+ni, “Gor+xo enj s+xí eán+ñf xfo imón+ñpí ayá wí s+wá neairi xwár+páyo dán+ owiáp+n+mean+rí ámi s+ñf wim+xiri ner+ñpimi dán+ réñ+ñf near+ñr+fani, ‘Gf niwaxor+ni.’ near+ñr+fani?” yaiwiar+ñwár+ni. O Jisasi Kiraiso negf Ám+náo nán+ rar+ñ+ni. ⁵ Omí dán+ni Gor+xo wá n+neawian+rí xegf wáf wur+meiar+gáwa oimón+poy+ni+rí near+peañ+rí+ni. None wáf wur+meiar+íná émáyf x+xeg+ni n+ni wí wí ðñf “Xwíyfá apí nepar+ni.” yaiwiro s+ni p+rí m+wiáki arfá y+mígf wiro é+r+x+ni+rí near+peañ+rí+ni. Kiraisomí e wí+r+x+ni+rí near+peañ+rí+ni. ⁶ Seyfné ení ayf wiyfnér+ni. Jisasi Kiraiso xfoyá imón+p+rí nán+ wéyo fá seaum+r+ñf wiyfnér+ni. ⁷ Anj Romíyo ñweagfáyfné —Ámá Gor+xo ðñf s+xí seayiri nion+yá oimón+poy+ni+rí wéyo fá seaum+rí+rí enfyfnér+ni. Seyfné nán+ nion+ payf r+na near+ mónapar+ñ+ni. “Negf ápo Gor+xo t+ni Ám+ná Jisasi Kiraiso t+ni awaú wá seawian+rí seyfné n+way+rón+ro ñweap+rí nán+ seairi éisix+ni.” nimónar+ni.

“ ‘Romíyfné s+ñw+ sean+mí+g+ni.’ nimónar+ni.” ur+ñf nán+r+ni.

⁸ Payf r+na near+íná xámi r+pí osear+m+ni. Anj n+m+ni xwíyfá r+pí fá menárar+ñagfa nán+ gf Gor+xomí yayf wiar+ñ+ni, “Romíyo

ηweagfá Jisasomi xđdarigfáyf píráninđf dínđf wíkwíroarinđoi.” Xwiyfá apí anđf nímíní íá menárarinđagfá nánf seyfné niyfénéf nánf yayf wiarinđiní. Jisaso neaiinđpimí dánf seyfné e yarinđagfá nánf Gorixomi yayf wiarinđiní. ⁹ Xewaninđo —O e éwiniginirí nirinđpí aninđf miní níwiirfná xwiyfá xegf xewaxo nánf yayf neainarinđpí wáf urimínirí nánf yarinđáoriní. Xewaninđo nioní xfómi rixinđf nurirfná sá bí mđηweá íníná seyfné nánf yarinđf seawiarinđapí nánf ananí sopinđf opaxiríní. ¹⁰ Omí rixinđf nurirfná seyfné tđnđf e nánf mđbipaxf imónayinđá enđagf aiwí agwí ananí oyá dínđf tfní bípaxf imónfímiginirí anđpaxf yarinđf wiarinđáriní. ¹¹ Ayf rípí nániríní. Nioní seyfné tđnđf e niseaímeari searéwapiyarfná seyfné kwíyfpimí dánf ámí bí tfní yóf imóniro sfkfkf ámí bí tfní nomixiga upírí nánf nioní aga nđbirí sđηwí seanimí nánf nimónariní. ¹² Nioní seyfné niseaímearfáná nioniní enđf sixf seaímiximí nánf marfái, seyfné ení Jisasomi dínđf níwíkwíroro píráninđf xđdarinđagfá seanirí nioní ení dínđf níwíkwírori píráninđf xđdarinđagfá naníro nerinđpimí dánf xixe enđf sixf ímixinaní nánf rarinđiní.

¹³ Gí níríxímeáyfné, seyfné rípí nánf majfá epírixinirí nánf áwanđf osearimíní. Ayá wí seyfné tđnđf e nánf bífímiginirí nerí aí amípí bí pírí nírakiayíagf nánf seyfné bí siní sđηwí míseaninđáriní. “Nioní émá amí gímí ηweagfáyf tđnđf e nemerí wáf urarfná wí arfá nñniro Jisasomi dínđf wíkwírogfápa segf wí ení nioní urarfná

axípi wíkwíróríxiniñi segí t́ámini b́íimigini.”
nimónarini. ¹⁴ Nioni áamá niyoní ḱinixí
imónigfáyoraní, wauyí imónigfáyoraní, diñf
émf saímf mogfáyoraní, majfá imónigfáyoraní,
ámá ayo niyoní xwiyfá yayf neainariniñipi urimfá
nání yoxáñiniñi ináriniñini. ¹⁵ Ayinání nioni áamá
Romí ñweagfáyíne ení xwiyfá yayf seainipaxípi
wáf searimfá nání símf d́fpénariniñi.

*“Xwiyfá yayf neainariniñipimi dáni Gorixo yeáyf
neayimixemeariniñi.” uriniñi náníñini.*

¹⁶ Xwiyfá yayf neainariniñipimi dáni Gorixo
diñf wíkwírófáyo niyoní —Xámí Judayo yeáyf
uyimixemearí émáyo ení yeáyf uyimixemearí
epaxí enagi nání xwiyfá api nání nioni ayá
bí mé anani wáf rimeariniñarini. ¹⁷ Ayinání
nene “Gorixo arige nerí áamá ámi wé róniniñí xfo
imóniniñipi wimixiniñaríani?” niyaiwirane ududf
neainipaxímani. Ayf rípi náníñini. Xwiyfá
yayf neainariniñipimi dáni Gorixo wáf réniñf
neaókímixariniñini. Ámá Jisasomi iwamfó
dání diñf niwíkwíróa numáná ámi xegí bí mé
sa aniniñf wíkwíroarigfáyf, ayf wé rónigfáyf
wimixariniñini. Bíkwiyo dáni re niriñiri
eániñipi, “Ámá Gorixoní diñf níkwíróagfa
nání ‘Wé rónigfáñini.’ ráriñáyf diñf niyiminiñf
t́igfáyf imónipfáñini.” niriñiri eániñipi
nioni searariniñipi t́ni xixeni imóninigi nání
searariniñini.

Ámá Gorixomi rfwf umogfá náníñini.

¹⁸ Gorixo áamá wé róniniñí xfo wimónariniñipi
mé rikikirfó yarigfáyf —Ayf wigf rikikirfó

yarigfápi neróná Gorixo nání nijfá imónipaxf
 imóniñpi rfwfmíni mamoarigfáyfrini. Ámá ayf
 nání Gorixo añnamí dání wikf wónfagi nání
 pirf umamonñpi rixa sñjání piaumimf inini.
¹⁹ Ayf rípi nání rariñini. Gorixo ámá xfo nání re
 yaiwipaxfp, “O imóniñpi, ayf api rfa imónini?”
 yaiwipaxfp yumfí mñwimónf sñjání imónini.
 Gorixo xewanñjo imóniñpi nání síwá winiñf
 enagf nání rariñini. ²⁰ Xewanñjo imóniñpi —Api
 sñjwf tñni sñjwf winipaxf mimóniñgaf aí eníná
 añfna imixirí xwfáarí imixirí eñe dání ámá apimí
 sñjwf nñwiniríná “Xfo imóniñpi, ayf apirfaní?”
 yaiwipaxfrini. “Enf amípi api imixiñjo eániñpi
 ná rfwfyo aí wí samñf wenfámani.” yaiwirí
 “Xfo imixiñfpimí xegf bñ nñwimónirí nání
 aga seáyi e rfa wimónini?” yaiwirí epaxfrini.
 Ayínání ámá Gorixomi wí yapf re uréwapiyipaxf
 menini. “Nioní joxí imóniñpi nání majfá
 nimónirí nání nñpikwini mimóniñf enáonirini.”
 urípaxf menini. ²¹ Eníná ámá ayf síní xixeni
 “Gorixo api rfa imónini?” nñyaiwiro aiwf re
 egfawixini. O Nwfáo enagf nání wé íkwianñwíyo
 tñpaxfpa mñtñpa ero amípi xfo imixiñpi nání
 yayf mñwipa ero wigf dññf nñmorfná majímajfá
 ikárññro dññf xenwñni nñmóa núfásaná dññf rfa
 xeyánigfáyf imónñro egfawixini. ²² “Dññf émf
 saimf moñwaéenerini.” nññro aiwf majímajfá
 ikárññgáyf nimónñro ²³ Nwfá mñpé anññf
 imónñjomí mumimínf rfwf numero mimónf ñwfá
 bñ fá oxñraneyññro ámáraní, inñraní, odipíraní,
 nanñwf onñmiápiarani, xopaikgf bñ nimixñro
 “Negf ñwfá imóniñpi, ayf rípirini.” rígfawixini.

Ámá Gorixomi ríwí numoríná egíápi nánirini.

²⁴ Gorixo ámá e majimajíá níkariniro yaríηagíá níwíniríná wígí íeapá winaríηípimí dání sípí imóníηípimí xe oikírípeánípoyínirí síηwí wíníηínigíní. Síηwí e wíníagí wíwaníηíyí píaxí eámíxínígíawixíní. ²⁵ Ayí rípí nání Gorixo e eníríní. Ámá ayí nepa imóníηí Gorixo nánípí ríwí umoro yapí imóníηípí íá xiríro nemáná amípí níní imíxíηomi —O aníηí miní yayí umepaxoríní. “Ámá níní e éíríxíní.” nímonaríηoríní. Omí yayí numero íá míxírí xílo imíxíηípimíní íá xiríro wéyo umero yaríηagíá nání Gorixo e eníríní. ²⁶ Ayínání Gorixo wígí íeapá winaríηípimí dání píaxí weánípaxí imóníηípí xe oikírípeánípoyínirí síηwí wíníagí apíxíwa oxí nímeániríná xirínííríxínirí imóníηípí píní níwíaríro apíxí wí tíní nípíkwiní mímoníηípí níga ugíawixíní. ²⁷ Oxowa ení apíxí nímearo xirííríxínirí imóníηípí píní níwíaríro “Oxí wíá tíní íwí oinaneyí.” níyaiwíro aga símí níxeadípeníroná oxí wíá wíá tíní íwí níniro píaxí weánípaxí imóníηípí inígíawixíní. Ayínání “Wígí néra ugíápi tíní xíxeni pírí Gorixo umamoníηípí ríxa wímeaníríní.” raríηíní.

²⁸ Ámá “Gorixo apí imóníηoríani?” níwaiwíro símí e mítínípa yaríηagíá nání o wígí “Sípí e e oyaneyí.” yaiwíarígíápi nání xe míηí níga úfíríxínirí síηwí wíníηínigíní. Síηwí e wíníηí enagí nání ayí amípí nípíkwiní mímoníηí ámá mepaxí imóníηípí néra nuro re yarígíáríní. ²⁹ Nípíkwiní mímoníηí níní nání míηí iníro ríkíkíríó epaxí imóníηí níní nání míηí iníro

anímí yarfá epaxí imóniηí níní nání m+iηí iníro
 “Ámá wí ríá omeárínípoi.” yaiwiarígfápi nání
 m+iηí iníro yarfáriní. Apíní yarfámaní. Ripí
 ení ayá wí yarfáriní. Siηwí íwí winíro
 “Amípí api nioní meapaxípiríní.” bi onímiápi
 m+yaiwí ayá wí yaiwiro níwiápínímearo ámá
 píkíro símíráxwíró ero yapí wíwapíyiro ámá wí
 nání nuríríná sipí owímeaníri uríro únúníηí
 wikáiro mímáyó wíro ³⁰ xwíyíápai uηwíráríro
 Goríxo nání símí tíní ero ámáyo xixewiámí riníro
 m+xí kíníro m+xí meakíníro sipí imóniηí ámá
 síní nijfá mimónígfápi éwapíníro xínáixaneyo
 maní wiaíkíro yarfáriní. ³¹ Ripí ení yarfáriní.
 Majfá ikáríníro d+iηí uηwírárípaxí mimónípa
 wíyo d+iηí sipí míwípa ero wá míwianípa ero
 yarfáriní. ³² E yarfáyí Goríxo re ráríηípi nání
 nijfá nimóníro aiwí, “Ámá sipí api yarfáyí wí
 s+iηí upaxímaní. Pepaxíriní.” ráríηípi nání nijfá
 nimóníro aiwí sipí api imóniηípimi níxída nuro
 apíní mé sipí seáyí e imóniηí ripí ení nero íwí
 api néra warígfáyo weyí ayá wí meararígfáriní.

2

*“Goríxo ámá nìyoní mí ómómíxímí neríná wigí
 egfápi tíní xixení wiínfáriní.” uríηí náníríní.*

¹ Ayínání ámá wíyo xwíyíá umeararígfá
 wíyínéní wíyínéní bi osearímíní. Sfá yoparíyimi
 Goríxo ámá nìyoní mí ómómíxímí yarfáiná “Ayí
 nání íwí api enáríní.” urípaxí imóniηípi
 tífáyínémani. Ayí ripí náníríní. Ámá
 íwí yarfágfápi nání xwíyíá umeararígfáyíné,

seyíné ení íwí axípi yarıgíáyíné enagi nání wíniyo xwíyá numearíroná sewanińyíné enínińí mearınarıgá enagi nání Gorıxo mí ómómıxımí seaiarına xwíyá bı urıpaxı imónıpırıfámani. ² Rıpi niyaiwirı nińá imónıńwını, “Ámá sıpı e yarıgíáyo Gorıxo xwíyá numearırı pırı numamorına xenwını bı mé xıxenı ayo rıa wıarını?” yaiwińwını. ³ Íwí axıpi nero aí segı wınıyı íwí yarıgıápi nání xwíyá umearıgıáyíné, wınıyo numearíroná segı axıpi egıápi nání pıóı yaiwinarıńoı? “Xwíyá Gorıxo neamearıńápiımı ananı múropaxenerını.” rıyaiwinarıńoı? ⁴ Gorıxo segı íwí yarıgıápi rıwımını omamópoyınırı wá nıseawıarırı seaińıpi nání majıá nimónıróná rıpi enı rıseaimónarıni, “O wá ayá wı neawıarırı pırı apaxı mé mıneamamó erı okınımónıpoyınırı xwapı ayá wı xwayı nanırı ńwearı yarıńıpi peayı wıanıpaxı imónıńıpi yarıni.” rıseaimónarıni? ⁵ Oweoı, seyíné dıńı wakısı ninıróná segı íwí yarıgıápi rıwımını mımamoarıgıáyo danı sıá Gorıxo sıpı ámá yarıgıápi nání wikı rıá ápiáwınıńı nıwerı pırı umamonıáyı nání xıo pırı seamamonıápi wını wını ikwıkwarımınıńı yárarıńoı. ⁶ Bıkwıyo re nırınirı eanıńıpa, “Gorıxo ámáyo pırı numamorına wonı wonı xıxegını wigı néra ugıápi tını xıxenı pırı umamonıárıni.” nırınirı eanıńıpa enıárıni. ⁷ Ámá Gorıxo yayı neamerı seáyı e neaimıxırı negı wará urı mepaxı neaimıxırı dıńı niyimıńı tıńwaéne neaimıxırı éwınıgınırı epaxıpi tını xıxenı

nero píní m+wiárí aníñí miní yarígtáyo o pirí numamoríná dñí n+yimíñí tígíáyí imón+pírí nání wim+xínfáríni. ⁸ E nerí aí áamá wiwaníñíyí náníni dñí n+móníro xwíyíá nepaxíñí imóníñípi aríkwíkwí n+wiwo n+pi+kwíni mímóníñípimi xídarígtáyo pirí numamoríná xegí wikí ríá ápiáwíníñí weariñípimi dání pirí umamonfáríni.

⁹ Áamá sipí yarígtá ayí ayo xeaníñí m+meníñwí ayíkwí m+ripaxí imóníñípi wímeanfáríni. Judayí e yarígtáyo añipaxí n+wímeari aí émayí e yarígtáyo ení wímeanfáríni. ¹⁰ Api e n+wirí aí áamá naní yarígtá ayí ayo seáyí e umerí wé íkwianwíyo ñwirárirí n+wayíroníro ñweapírí nání wiirí enfáríni. Judayí e yarígtáyo añipaxí e n+wiirí aí émayó ení wiinfáríni. ¹¹ Goríxo ámayó pirí numamoríná símí símí e n+merí pirí umamonfámani. Sa áamá wigí egíápi tñí xixeni pirí umamonfá enagi nání raríñíni. ¹² Áamá Goríxoyá ñwí ikaxí eáníñípi mayí nimóníro íwí yarígtáyí aníñípirí nání xwíyíá numeárírná ñwí ikaxí eáníñípimi dání numeáríri “Joxí xwíyíá e eáníñí api n+wiaíkirí enírfani?” nuríri umeárínfámani. E nerí aí ñwí ikaxí eáníñípi tígíá íwí yarígtáyo o apimi dání xwíyíá nuríri umeárínfáríni. ¹³ Ayí rípi náníni. Áamá xíoyá ñwí ikaxí eáníñípimi nepa m+xídfí surímá arfá wiáríáyí nání Goríxo dñí re yaiwinfámani, “Nioníyá síñwíyo dání wé róníñí imónígtáyríani?” yaiwinfámani. Áamá arfá n+wimáná xixeni xídarígtáyí náníni “Wé róníñí imónígtáyríni.” rárínfáríni. ¹⁴ Émayí —Ayí ñwí

ikaxí eáninǵipí mayí imónigfáyíriní. Ayí wigí dínǵí tǵnǵí nǵwí ikaxí eáninǵipí rininǵípa nerónáyí, nǵwí ikaxí eáninǵipí mayí imóninǵagíta aiwí wigí dínǵíyo dání re yaiwiarigfáriní, “Mepaxí imónirí ananí nepaxí imónirí enǵipí, ayí apírǵaní?” yaiwiarigfáriní. ¹⁵ Ayí pí pí neróná wigí dínǵíyo dání “Nioní e nerǵnǵá sípí rǵa yaríniní?” yaiwiníro “E nerǵnǵá nanǵí rǵa yaríniní?” yaiwiníro yarigfápi síwǵá réninǵí inarigfáriní. Nǵwí ikaxí Bǵkwíyo eáninǵípa negí xwioxíyo ení axǵipí éninǵí reániní? Síwǵá éninǵí inarigfáriní. ¹⁶ Xwíyǵá yayí neainarínǵí nioní rarínǵápi rininǵípa síǵá Goríxo xegí xewaxo Jisasomí dání ámǵá wigí egfápiraní, dínǵí ínimi ikwíroarigfápiraní aí, píriró winǵáyí imónánǵá ámǵá nǵyoní wigí egfápi tǵnǵí xixení pírf umamonfáriní.

“Judayí nǵwí ikaxí eáninǵípimi dínǵí nǵwíkwíroro aí wiaǵkiarigfáriní.” urínǵí nániríní.

¹⁷ E nerí aí wiyǵné “Nene Judayí wírininǵwaéneriní.” rinarigfáyíné re yarigfáriní. Nǵwí ikaxí Moseso eanǵpimi dínǵí nǵwíkwírorónǵá “Negí apimi xǵdarínǵwápimi dání Goríxo yeáyí neayimíxemeanfáriní.” ríro seáyí e nimeníro “Ámǵá Goríxoyǵá ayǵá tǵnǵwaéne imóninǵwiní.” ríro yarigfáriní. ¹⁸ Seáyí e nimeníro “Goríxo ámǵá e éfírǵxiníri wimónarínǵipí tǵnǵí xixení rǵxa nǵjǵá imóninǵwiní.” ríro “Nǵwí ikaxí eáninǵípimi dání nearéwapíyigfene enǵagí nání nanǵí imóninǵípimi sínǵwí mí nómiǵirane ‘Apí nanǵí imóninǵípíriní.’ rǵpaxeneriní.” ríro yarigfáriní. ¹⁹ “Ámǵá sínǵwí supárigfáyó nene sínǵwí tǵnǵwaéne ananí

nipemeámi upaxenerini.” yaiwinarigfápa seyíne diñf re niyaiwiniro diñf sñá eániro, “Émáyo uréwapiyipaxf imónigfáyf áamá wímani. Ayf nenenirini.” niyaiwiniro diñf sñá eániro “Émáyf Gorixoxo nání majfá nero sfá yinñfmññf emearigfáyo wfá wókímixipaxf imónigfáyf áamá wímani. Ayf nenenirini.” yaiwiniro yarigfáranini.

²⁰ “Áamá diñf mamó nerí arfki yarigfáyo ayiyumf wipaxf imónigfáyf, ayf nenerini.” yaiwiniro “Áamá siní niaiwf diñf mogfáyo uréwapiyipaxf imónigfáyf, ayf nenerini.” yaiwiniro “Nwf ikaxf eániñfpi tñwaéne enagwi nání mfkf amipi nání nijfá imónirane nepaxñf imóniñfpiñi rirane yarñwaénerini.” yaiwiniro yarigfáranini.

²¹ Seyíne e e niyaiwiga warigfápi nepa nimónirfnáyf, áamá wíyo uréwapiyarigfáyfne pí nání sewaniñfyíne miréwapfnf yarigfáranini? Ámáyo “fwf mmeapani.” nuriro aí seyíne eni fwf mmeá yarigfáyfnérani? ²² “Meánigfáyfne, fwf minipani.” nuriro aí seyíne eni fwf minf yarigfáyfnérani? “Áamá xopaikigf nimixiro ‘Negf ñwfápi, ayf rñpñini.’ rarigfápi nání xwñrfá neainarini.” nñriro aí seyíne añf ñwfá xopaikigf nání mirñññfyo nñpáwiro fwf mmeapa yarigfáranini? ²³ Weyf nñmeniro “Nwf ikaxf eániñfpi tñwaéne mimónipa reñwñini?” rarigfáyfne, apimí nñwiaíkirfná pí nání “Ayf Gorixomi ayá mñwimó wé íkwianñfyo uñwñrñrññwñini.” yaiwiarigfáranini? ²⁴ Judayíne “Gorixomi xñdarñwñini.” nñriro aí sñpí apí apí yarigfáyfne enagf nání Bñkwíyo xñxení rñpi

nirínirí eániní, “Sípí seyíné yarígfápimi dání émáyí Goríxomi ikayíwí umeararígfárini.” E nirínirí eáninípi seyíné nání xixení riníni.

“Ámá iyí símí só wákwínarígfápimi dání Goríxoyá imónarígfámani.” uríní nániríní.

²⁵ Judayíné ηwí ikaxí eáninípimi xixení nixídirónáyí, segí s+wí “Ámá o Goríxoyá imóniní worfani?” yaiwipírí nání iyí símí só wákwínarígfápi naní seaiipaxí aí ηwí ikaxí eáninípimi níwíakirínáyí, iyí símí só níwákwínro aí naní seaiipaxí mimóní nerí m+wákwínigfáyí yapí imóniníoi. ²⁶ Ámá iyí símí só m+wákwínigfáyí ηwí ikaxí eáninípi xixení nixídirónáyí, iyí símí só m+wákwínigfá aí Goríxo “Ayí ámá nioniyáyíriní.” yaiwiarinagí nání wákwínigfáyíniní imóniníoi.

²⁷ Judayíné ηwí ikaxí eáninípi tífáyíné imónro iyí símí só wákwínro egfáyíné aí apimí wíakíánáyí, émáyí —Ayí iyí símí só m+wákwínarígfáyíriní. Ayí m+wákwínigfá aí ηwí ikaxí eáninípi tíní xixení yarígfápimi dání seyíné xwíyífá seaxekwímopaxí mimónipa epírífáraní? Oyi, xwíyífá seaxekwímopaxí epírífáriní. ²⁸ Ayí rípi nání seararíniní. Segí waráyo igí wegífá bimí dání ámá Goríxoyá imónarígfámani. Wákwínariní ámá Goríxoyá wimíxipaxí imóninípi ení iyí símí seyíné só wákwínarígfápímani. ²⁹ Oweoi, ámá nepa Goríxoyá imónigfáyí wigí xwioxíyo ínimi dání e imónarígfáriní. Wákwínariní ámá xíoyá wimíxipaxí imóninípi, ayí wigí díníyo dání

imónarigfárini. Nwí ikaxí eániñipi xídarigfápimi dání marfái, kwíyí Gorixoyápimi dání áamá oyá imónarigfárini. Áamá e imónigfáyo wíniyí seáyí e umepírfámani. Gorixoní umenfárini.

3

*“Judayí xwiyíá Gorixoyá eániñipi tígíáyíriini.”
urini nánirini.*

¹ Áamá iyí símí só wákwínarigfápimi dání Gorixoyá imónipaxí menagi nání píyo dání Judayene émayo múronwini? Negí wákwínariniwápimi dání aga pí naní neaiiarini? ² Ai, nene Judayene enagwi nání amipi naní bi bi obaxí neámeañirini. Naní bi bi obaxíyí xiráni imóniniñipi, ayí riririni. Gorixo xwiyíá xíoyápi Judayí níxídiro mewérixinirini neaiapini. ³ Judayí diñí niwíkwíroro xwiyíá apimi xaíwí íá mixelipa egíá enagi nání píoi riririni? “‘Ayí diñí niwíkwíroro xaíwí íá mixelipa egíá nání Gorixo “Naní e niseaimfárini.” uriniñipi aríá ikeamonfárini. Xixeni e eníamani.’ riririni.” ríseaimónarini? ⁴ Aga oweoi! Áamá níni yapí rarigfá imóniniagía aí Gorixo nání wí e riririni. Nepáni níriri xegí ririniñipi tñni xixeni yáraninorini. Bíkwiyo dání axipi re rinini, “Áamá ‘Gorixoxi fíwí nene enwápi nání xwiyíá neameáraniniñipi xixeni neameáranini.’ riririfárini. Joxi xwiyíá rimeáraniro yaríná xopírari wirfárini.” rininiñipi nání re yaiwinini, “Gorixo ririniñipi tñni xixeni yáraninorani?” yaiwinini. Ayináni

“O xegí Judayo ‘E niseaiimfáriní.’ urárinǵipi wí arfá ikeamonfámaní.” seararinǵiní.

⁵ E nerí aí Judayene Gorixomí maǵí nǵwíaíkirane sipí enwápimí dání o nearinǵipi tǵnǵ xfo xixeni píráninǵí xǵdarinǵipi sǵǵání piaumímǵ nínirfánáyǵ, píoi rǵpaxfǵriní? Ámá wí nene nǵwíaíkirane sipí yarinǵagwi sǵǵwǵ nǵneanǵrinǵíyo dání “Nepariní. Ámá wímaní. Sa Gorixoní xfo rinǵipi tǵnǵ xixeni yárarinǵoriní.” yaiwiarinǵagfá nánǵ nene re rǵpaxfǵraní, “Gorixo Judayene wikǵ nǵneaónǵrǵ pǵrǵ nǵneamamorǵná nǵpǵkwǵnǵ mǵyarǵnǵnǵ.” rǵpaxfǵraní? “Ámá dǵnǵ nǵpǵkwǵnǵ mamó rarǵǵfápa nǵmori rǵa rarǵinǵnǵ?” nǵmónarǵnǵ. ⁶ Oweoi, wí e rǵpaxǵ menǵnǵ. “Judayene sipí enwápi nánǵ Gorixo pǵrǵ nǵneamamorǵná nǵpǵkwǵnǵ mǵyarǵnǵnǵ.” rǵpaxǵ enǵánáyǵ, o arǵge nerǵ ámá nǵyonǵ enǵ pǵrǵ umamopaxǵ imónǵnǵ? O ámá nǵyonǵ enǵ pǵrǵ umamopaxo enǵagǵ nánǵ wí e rǵpaxǵ menǵnǵ. ⁷ Ámá wo re nǵrinǵinǵnǵ, “Ámá wí nionǵ Gorixomí maǵíyo nǵwíaíkirǵ sipí yarinǵagǵ sǵǵwǵ nǵnanǵro re yaiwipǵráoi, ‘Ámáyo xfo xegí urarinǵipi sǵmǵ e nǵtinǵrǵ xixeni xǵdarǵǵo, ayǵ ámá wímaní. Sa Gorixorǵnǵ.’ E nǵyaiwiro omǵ yayǵ numerǵnáyǵ, pí nánǵ o nionǵ fǵwǵ éapǵ nánǵ xwǵyǵfá nǵnǵmeárǵrǵ pǵrǵ nǵmamopaxǵrǵnǵnǵ? Sipí nionǵ éapimí dání ámá Gorixo yarinǵipi nánǵ dǵnǵ naǵ nǵmoro yarinǵagfá nánǵ nionǵ arǵge pǵrǵ nǵmamopaxǵrǵnǵnǵ?” Ámá wo e nǵrinǵinǵinǵ. ⁸ Ámá o e nǵrinǵipi nepa enǵánáyǵ, ámá wí nionǵ yapǵ nǵnǵxekwǵmoro repǵyǵ “Poró e nǵra warǵnǵorǵnǵ.”

rariǵǵápa axǵpǵ re oraneyǵ, “Nanǵ imónǵǵpǵ sǵǵánǵ imǵxanǵ nánǵ ne sǵpǵ néra owaneyǵ.” oraneyǵ. E nǵsearǵrǵ aǵ áamá e rariǵǵáǵǵ xǵxenǵ xwǵyǵá meárǵnǵpǵrǵǵárǵnǵ.

“Áamá wé rónǵǵǵ imónǵǵǵáǵǵ wǵ menǵnǵ.” urǵǵǵ nánǵrǵnǵ.

⁹ Ayǵnánǵ pǵoǵ ranǵréwǵnǵ? “Judayene seáǵǵ e imónǵǵǵ bǵ neaǵmeanǵǵ enǵagǵ nánǵ émáyo seáǵǵ e wimónǵǵwǵnǵ.” ranǵréwǵnǵ? Wǵ e ranǵméwǵnǵ. Ayǵ rǵpǵ nánǵrǵnǵ. Nionǵ xámǵ nǵrǵrǵnǵá “Áamá nǵnenenǵ Judayeneranǵ, Gǵrikǵyeneranǵ, negǵǵǵ wǵ yarǵǵwáǵpǵ neaǵkwarǵpeaárǵnǵnǵ.” rǵxa ráǵǵá enǵagǵ nánǵ wǵ e rǵpaxǵ menǵnǵ. ¹⁰ Bǵkwǵyo dánǵ rǵpǵ rǵpǵ nǵra unǵǵǵyǵǵ nionǵ seararǵǵapǵmǵ sopǵǵǵ nonǵnǵ. Bǵkwǵyo wǵ e rǵpǵ nǵrǵnǵrǵ eánǵnǵ, “Áamá wǵ aga wé rónǵǵá mimónǵǵǵoǵ. Wo aǵ e mimónǵnǵ. ¹¹ Áamá wǵ nǵǵǵá nǵmónǵro ‘Arǵge nerǵ Gorǵxomǵ ínǵmǵ wurǵnǵmǵnǵrǵéǵnǵ?’ yaiwǵarǵǵámanǵ. ¹² Nǵnǵ omǵ rǵwǵ umóagǵa nánǵ oyá sǵǵwǵyo dánǵ rǵxa sǵpǵ imónǵǵǵoǵ. Wǵ wé rónǵǵǵ imónǵǵǵpǵ yarǵǵǵámanǵ. Wo aǵ e mǵyarǵǵǵrǵnǵ.” nǵrǵnǵrǵ eánǵnǵ. ¹³ Ámǵ wǵ e rǵpǵ enǵ nǵrǵnǵrǵ eánǵnǵ, “Wǵǵǵ manǵyo dánǵ rariǵǵáǵpǵ xwáǵrǵpá oxoámǵoanǵáná pǵyanǵ eaarǵǵǵpǵǵnǵǵ imónǵnǵ. Yapǵ owǵwáǵpǵyaneyǵnǵro ayá wǵ nǵra warǵǵǵárǵnǵ. Weaxǵá sidǵǵǵ norǵnǵá áamá pǵkǵarǵǵǵpa wǵǵǵ xwǵyǵá nǵrǵróná axǵpǵ yarǵǵǵrǵnǵ.” enǵ nǵrǵnǵrǵ eánǵnǵ. ¹⁴ Ámǵ wǵ e rǵpǵ enǵ nǵrǵnǵrǵ eánǵnǵ, “Xwǵyǵá áamáyo ikayǵwǵ umearǵro ramǵxǵro yarǵǵǵáǵpǵ wǵǵǵ manǵyo magwǵ ráronǵ.” enǵ nǵrǵnǵrǵ eánǵnǵ.

15 Ámí wí e “Ayí ámá opikianeyiniri aga símí xeadípenarigfáriní. 16 Ayí nemerigfe aga uyínií níwikárfasáná ríxa ‘Yeyí!’ raríná píní níwiárimí warigfáyíriní. 17 Óf ámá níwayíróniro ñweapíri nání imóníñfíyimi wí warigfámani.” ení níriniri eániní. 18 Ámí wí e “Ayí ‘Goríxo seáyí e imóníñoríani?’ níyaiwiro wí wáyí wiarigfámani.” ení níriniri eániní. Apí apí níra uníñfíyí nioní seararíñápi tñní xíxeniríní.

19 Nene níjía re imóníñwini. Ámá níminí ñweagfáyí Goríxomí xwíyía mañí nexoámoro murípaxí imóníro oyá síñwíyo dání xwíyía meárinípaxí imóníro epírfa nání pí pí ñwí ikaxí eáníñfípimi dání ríníñfípi Judayene, apimi xídífríxiniri nearepeárinene nearariní. 20 Ayí rípi nániríní. Ámá wí “Ñwí ikaxí eáníñfípimi píraníñfí oxídímíni.” níyaiwiro éfáyí apí tñní xíxení mé wíwaníñfíyí “Nioní níwiaíkirí íwí éáoníríani?” níyaiwiniri níjía e imónarigfáriní. Ayínání ámá ñwí ikaxí eáníñfípimi níxídíríñfípimi dání wí Goríxoyá síñwí tññfí e dání wé rónigfáyí imónípírfa meniní.

*“Ámá Jisasomí dñfí wíkwírófáyí wé róníñoi.”
uríñfí nániríní.*

21 E nerí aí agwí ríná óf Goríxo xíoyá síñwí tññfí e dání ámá wé róníñfí oimónípoyniri wímíxáriníyí xewaníño ríxa síwá neainíriní. Ñwí ikaxí Moseso eníná níriní eañfípi tñní xwíyía wíá rókiamoagfáwa níriro eagfápi tñní apiaú óf agwí ríná Goríxo ámá wé róníñfí oimónípoyniri wímíxáriníyí nání níriní sopíñfí norí aiwí wé

róniñf apí áamá wiwanñf yf ñwí ikaxí eánñf pimi nixídirñf pimi dání imónñf paxí pimaní. Xegí bñ imónñf pñrñí. ²²⁻²³ Ayí rñpñ seararññí. Gorixo áamá go go Jisasi Kiraisomí dñf wñkwñroarññagí nñwññrñná “Gí wé rónñf worñí.” rárarññrñí. Ayí rñpñ nánñrñí. Áamá nñnenení fñwñ nerane Gorixo seáyí e imónñf apí éfrñxññrñ imónñf pñ mé pñsñí weárññwá eñagwí nání o Judayo xegí bñ wiirñ é máyo xegí bñ wiirñ nerñ yeáyí uyimñxemeanñámaní. Dñf wñkwñrófá gñyñ gñyñ nññí nání o “Dñf wñkwñroarññgñyñ, ayí gñ wé rónñgñyñrñí.” rárarññrñí. ²⁴ Gorixo wññyñ ení xñxe bñ onñpoyññrñ mñneañí wá nñneawianñrñ Kiraisí Jisaso nñneapeirñná nearoayíronñf pimi dání “Gí wé rónñgñyñrñí.” rárarññrñí. ²⁵⁻²⁶ O áamá “Jisaso nene anñnanñgññrñ nání wayfá neapeññrññanñ?” nñyayiwiro dñf wñkwñroarññgñf pimi dání wigñ fñwñ yarñgñf pñ yokwarñmñ wññmñgññrñ omí á máyá sññwñ anñgñe dání rñdñyowánñf wñrññrñí. E nerñná “Nñwanññonñ wé rónñf imónñf pñ tññí xñxenñ yarññarñí.” éññf nñrññí sñwá neaññrñí. Ayí rñpñ nání rarñññí. Eññná dání Gorixo kikiñánñf nerñ “Áamá fñwñ éfñpñ nání axíñá pñrñ oumamómññí.” mñyayiwí sa nñmúróa nññsáná agwí ríñá áamá nññí “Neparññí. Gorixo wé rónñf imónñf pñ tññí xñxenñ yarññorñí.” yaiwipñrñá nání xewaxomí e wñrññrñí. Ayñnánñ Jisasomí dñf wñkwñrófá gñyñ gñyñ nání anañ “Wé rónñgñyñrñí.” rñpaxorñí.

²⁷ Ayñnánñ áamá go “Ñwñ ikaxí Moseso nñrññí eaññpimi xñdarññapimi dání wé rónñf

imóniηáonirini.” niriiri mixí meakini paxí imónini? Oweoi, ηwí ikaxí eániηipi xídarigíápimi dání maríái, sa Jisasomi diηí wikwíroarigíápimi dání wé rónigíáyí imónarigíá enagi nání áamá e ripaxí imónigíáyí wí menini. ²⁸ Ayináni re neaimónariηirini, “Gorixo ‘Áamá ayí wé rónigíáyíirini.’ nírariíná wigí ηwí ikaxí eániηipi xídarigíápimi dání rárariηímani. Jisasomi diηí wikwíroarigíápimi dánini e rárariηíirini.” E nineaimóniri uréwapiyariηwáirini. ²⁹ “Gorixo Judayoni yeáyí uyimixemeanía nání imóniηorini.” riyaiwiarino? “É máyo eni yeáyí uyimixemeanía nání mimóniηorini.” riyaiwiarino? Oweoi, é máyo nání eni imóniηorini. ³⁰ O ná woni imóniηo enagi nání “Áamá ayí gí wé rónigíáyíirini.” niriiríná bi bi yariηagía niwiniriηipimi dání e ráriniámani. Iyí símí sío wákwinigíáyíirani, sío miwákwinigíáyíirani, sa Jisasomi diηí wikwíroariηagía niwiniriηipimi dánini “Wé róniηí imónigíáyíirini.” ráriniárini. ³¹ Nene re niriiranényí, “Áamá Jisasomi diηí wikwíroarigíápimi dánini Gorixo ‘Ayí wé rónigíáyíirini.’ rárariηíirini.” niriiranényí, “Nwí ikaxí eániηipi xwíá oiweniniri yariηwini.” riseaimónarini? Aga oweoi! E niriiranényí, nepa ηwí ikaxí eániηipimi síkíki nomixiri yariηwini.

4

“Ebiríamo Gorixomi diηí wikwíróagi nání ‘Wé

róniñorini.’ rárariñirini.” uriniñ

1 Negí aríto írino, Ebiríamo —O nene yapí imóniñorini. O xegí enípi nání diñí niñmorane “Gorixo apimi dání ‘Ámá wé rónigíáyirini.’ rárariñirani?” niñiranená píoi raníwini?
 2-3 Aríto Ebiríamo xewaniño ení neáníri enípimi dání Gorixo “Gí wé róniñorini.” niñariri siñwiriyí, xewaniño anani miñí meakñiniñpaxirini. E nerí aí Bíkwiyo dání píoi niñiniri eáníni? “Ebiríamo ‘Gorixo nepa niñarini.’ niyaiwiri diñí wíkwíróagi nání o nání Gorixo ‘Wé róniñorini.’ yaiwiáriñirini.” niñiniri eánínagi nání Gorixoyá siñwí tñí e dání miñí meakñiniñpaxí wí mimónini. 4 Nene niñfá rípi imóniñwápi nání diñí omoaneyi. Ámá wo o xegí niñgwí omiñí éipi nání niñgwí wíaná, “Anipá wípiñirini.” yaiwiariñwámani. “Xegí omiñí éipi nání xiñeni wípiñirini.” yaiwiariñwárinini. 5 Niñgwí omiñí yariñwápi nání diñí e niyaiwirane aí ámá Gorixo “Wé rónigíáyirini.” rárariñiyí nání diñí niñmoranená “Ayí wigí egíápi tñi xiñeni ría wiarini?” wí yaiwipaxímani. Ámá nioni gí ení neáníri yariñápimi dání Gorixo “Wé róniñorini.” oriniri mé sa omí —O ámá íwí yariñgíáyí xíomi diñí wíkwíróagí niñwiniñiriná anani “Wé rónigíáyirini.” rárariñorini. Omi diñí niñwíkwírorináyí, o “Ayí diñí niñwíroariñagí nání gí wé rónigíáyirini.” yaiwiáriñirini.
 6 Nioni searariñápi tñi xiñeni eníiná miñí ináyí Depito yayí ámá niñwaninoni ení neáníri píraníñí oeminiñi yariñgíápimi dání maríái, yayí diñí wíkwíroariñgíápimi dání Gorixo “Gí

wé rónigfáyíriní.” ráríagi nání winarínjípí nání xwíyá bí ení nírírí re rínjíríní, ⁷ “Ámá wigí ríkíkíríó yarígápi Goríxo yokwarímí wíinjí gíyí gíyí yayí owiníní. Ámá wigí íwí egfápi Goríxo ríxa yokwarímí wílagí nání ámí ríwéná xwíyá mímeárínípríá imónigfá gíyí gíyí yayí owiníní. ⁸ Ámá wigí íwí egfápi nání Ámínáo ríxa dínjí peá nímorí nání ámí ‘Sípí e enoríani?’ míwíaiwípa enfáyí yayí owiníní.” Depito e rínjíríní. ⁹ “Yayí ámá Goríxo ‘Wé rónigfáyíneríní.’ uráríipímí dání winípaxí imónínjípí, ayí ámá iyí símí sfo wákwínigfáyíní náníríní.” ríseaimónaríní? Sfo míwákwínigfáyí nání ení menírání? Bíkwyó xwíyá re nírínírí eánínjípí, “Goríxomí Ebíríamo dínjí wíkwíróagi nání ‘Gí wé rónínjí woríní.’ yaiwíárínjíríní.” nírínírí eánínjípí nene mínjí iroarínjwá enagi nání re nímónaríní, “Yayí apí sfo míwákwínigfáyí nání eníríní.” nímónaríní. ¹⁰ Ebíríamo aríge enáná Goríxo “Wé rónínjoríní.” rárínjíríní? Iyí símí ríxa sfo wákwínínjímírání, síní sfo míwákwínínjímírání? Ríxa sfo wákwínínjáná marfái, síní sfo míwákwínínjáná rárínjíríní. ¹¹ Ayí ríwíyoní Goríxo sekaxí re urínjínigíní, “Ígí wenjípí naineníríná ‘Nioní Goríxoyá woníríani?’ yaiwíríá nání iyí símí sfo wákwíneí.” uríagi o dínjí síní sfo míwákwínínjáná wíkwíróagi nání “Goríxo ‘Wé rónínjoríní.’ rárínjoríní?” yaiwíní nání ígí apí enjíríní. Ayínání Ebíríamo ámá iyí símí sfo míwákwínigfá aí Goríxomí dínjí wíkwíróagíá nání “Wé rónigfáyíriní.” rárarínjípí nání iwamfo épeno enagi nání wigí xiáwo

írìṅónìṅí imónìní. ¹² Sfó wákwínìgíáyí nánì enì wigí xiáwo írìṅónìṅí imónìní. Dìṅí mìwìkwíró sfónì wákwínìgíáyí maríái, áamá sfó nìwákwínìro aí Ebìrífamo sfó mìwákwínìṅáná Gorìxomì dìṅí wìkwíronṅípa axípi wìkwíroarìgíáyí nánì enì wigí xiáwo írìṅónìṅí imónìní.

“Ebìrífamo dìṅí wìkwíroarìṅípipimì dání Gorìxo símìmanṅíyo dání urìṅípi wímeanṅírinì.” urìṅí nánìrinì.

¹³ Ebìrífamo ṅwí ikaxí rìṅìṅípipimì xídariṅagí nánìranì, oyá iyí axípa imónìgíáyí xídìpírfá enṅagí nánìranì, Gorìxo xegí símìmanṅíyo dání “Dìxí iyí axípa imónìgíáyí tìní aṅí nìmìní segí imónìnífárinì.” urìṅímanì. Xfómì dìṅí wìkwíróagí nánì “Wé rónìṅorìní.” rárìrì símìmanṅíyo dání e urìrì enṅírinì. ¹⁴ Áamá dìṅí mìwìkwíró ṅwí ikaxí eánìṅípipimì xídariṅíyáyo Gorìxo Ebìrífamomì símìmanṅíyo dání “E nìseaiimífárinì.” urìṅípi nepa nìwímeanì sìṅwìrìyí, áamá Gorìxomì dìṅí wìkwíroarìgíáyí surímá ero xwíyíá Gorìxo urìṅípi surímá xwíánì uxewieárìrì epaxírinì. ¹⁵ Ayí rìpi nánìrinì.

Áamá ṅwí ikaxí eánìṅípipimì xìxeni oxídimìṅìrì éfáyí wigí nìwiaíkìrìṅípipimì dání Gorìxo pìrì umamonífápi nánì yarìgíárinì. E neri aí ṅwí ikaxí mìrìṅìpa enṅánáyí, nìwiaíkìpaxí imónìṅípi enì menìní. ¹⁶ Ayìnánì Gorìxo Ebìrífamomì “Joxìmì dání áamá nìyonì naṅí wíimífárinì.” urìṅípi áamáyo nìwímeanírná xegí bì mimóní íníná áamáyo wá nìwianìrì anìpá wíiarìṅápi tìní xìxeni oimónìrì nánì ámányí nìní xfómì dìṅí wìkwíroarìgíápimì dánínì owímeanìrì

enǵrĩnĩ. Nwǵ ikaxǵ eánĩŋǵpĩ tǵǵáyonĩ owímeanĩrĩ enǵmani. Ebĩrǵamo Gorĩxomĩ dĩŋǵ wĩkwĩronǵpa wĩkwĩroarĩǵǵá ǵiyǵ ǵiyo enĩ owímeanĩrĩ enǵrĩnĩ. O dĩŋǵ wĩkwĩroarĩŋwápi épeŋo enaǵi nánĩ nĩneneniyá negǵ arǵo írĩŋónĩŋǵ imónĩŋorĩnĩ. ¹⁷ Bĩkwĩyo xwiyǵá rĩpi “Gorĩxonĩ áamá gwǵ wĩrǵ wĩrĩ obaxǵ ayá wĩ nánĩ xiáwo írĩŋoxĩ imónĩwĩnĩǵĩnĩrĩ simĩxǵĩnĩ.” nĩrĩnĩrĩ eánĩŋǵpĩ nionĩ seararĩŋápi tĩnĩ xixenĩ imónĩŋaǵi nánĩ rarĩŋĩnĩ. Ayĩnánĩ Gorĩxo —O áamá pegǵáyǵ ámi wiápĩnĩmeapĩrĩ nánĩ dĩŋǵ sixǵ uyirĩ amĩpĩ sinĩ mimónĩŋǵpĩ oimónĩrĩ rĩrĩ yarĩŋo, ayǵ orĩnĩ. Ebĩrǵamo dĩŋǵ wĩkwĩronǵo, ayǵ axorĩnĩ. Ayĩnánĩ o “E nĩseaiimǵárĩnĩ.” urĩŋǵpĩ bĩ arǵá mikeamonĩnĩ. Sinĩ sĩmĩmanǵ e tĩnĩnĩ. ¹⁸ Ebĩrǵamo Gorĩxo “Dĩxǵ rárǵawéyǵ obaxǵ e imónĩpǵrǵárĩnĩ.” nĩrĩŋǵpĩ xixenĩ nĩnĩmearĩ áamá gwǵ wĩrǵ wĩrĩ obaxǵyǵyá xiáwo írĩŋonĩ imónĩmĩǵĩnĩrĩ yagǵrĩnĩ. E nerĩ Gorĩxo “E nĩseaiimǵárĩnĩ.” urĩŋǵpĩ nánĩ dĩŋǵ nĩmorǵná “‘Apimĩ dánĩ xixenĩ e nĩmeanǵárǵanĩ?’ nĩyaiwirĩ dĩŋǵ wĩkwĩropaxǵmanĩ.” wimónĩfaǵi aĩ nĩmeáwĩnĩǵĩnĩrĩ anĩŋǵ Gorĩxomĩ dĩŋǵ nĩwĩkwĩrorĩ nĩwĩkwĩmóa uŋĩnĩǵĩnĩ. ¹⁹ E nerĩ xewanĩŋo imónĩŋǵpĩ nánĩ dĩŋǵ nĩmorǵná “Xwilogwǵ nioniyá 100 nánĩ aŋwi e enaǵi nánĩ rĩxa yǵwǵ imónĩŋáonĩrǵanĩ?” yaiwirĩ “Gǵ apĩxǵ Seraĩ enĩ rĩxa rǵpaĩwǵ imónĩŋĩrǵanĩ?” yaiwirĩ nerĩ aiwĩ Gorĩxomĩ dĩŋǵ wĩkwĩronǵpĩ bĩ mĩwáramó anĩŋǵ ǵá nĩxĩra nurĩ ²⁰ Gorĩxo xegǵ sĩmĩmanǵyo dánĩ “Dĩxǵ apĩxǵ Seraĩ niaĩwǵ wo xĩrĩnǵárĩnĩ.” urĩŋǵpĩ nánĩ dĩŋǵ nĩwĩkwĩrorǵná dĩŋǵ bĩ bĩ mĩmó omĩ yagǵ numerĩ

enǵ neága nurí xegǵ dǵǵ wíkwíronǵpí xaiwǵ íá nixíra unǵnigǵnǵ. ²¹ Xaiwǵ íá nixíra nuríná re yaiwiǵnǵnigǵnǵ, “Goríxo ‘Niseaiimǵárǵnǵ.’ nǵrǵnǵpí e mepaxorǵanǵ? Oweoi, aga xixeni e epaxorǵnǵ.” yaiwiǵnǵnigǵnǵ. ²² Ayǵnánǵ Bǵkwíyo nǵrǵnǵrǵ eánǵǵpa Goríxo Eberǵamo dǵǵ e wíkwíroarǵǵagǵ nǵwǵnǵrǵ nánǵ “ ‘Gǵ wé rónǵǵ worǵanǵ?’ yaiwiǵnǵnigǵnǵ.”

²³ Bǵkwíyo dánǵ “ ‘Gǵ wé rónǵǵ worǵanǵ?’ yaiwiǵnǵnigǵnǵ.” nǵrǵnǵrǵ eánǵǵpí, ayǵ Eberǵamo nánǵnǵ mǵrǵnǵnǵ. ²⁴ Nene dǵǵ neaimonǵa nánǵ enǵ nǵrǵnǵrǵ eánǵnǵ. Goríxomǵ —Oyá dǵǵ tǵnǵ Ámǵná Jisaso xwárǵpáyo dánǵ wiápǵnǵmeanǵrǵnǵ. Omi dǵǵ wíkwíroarǵǵagwǵ nánǵ “Gǵ wé rónǵǵáyǵrǵnǵ.” rárǵnǵene dǵǵ neaimonǵa nánǵ enǵ nǵrǵnǵrǵ eánǵnǵ. ²⁵ Negǵ íwǵ yarǵǵwápǵ yokwarǵmǵ neaiinǵa nánǵ rǵdǵyowánǵǵ wǵrǵ nene nánǵ “Wé rónǵǵáyǵrǵnǵ.” rǵnǵa nánǵ xǵoyá dǵǵ tǵnǵ xwárǵpáyo dánǵ wiápǵnǵmearǵ enǵ, ayǵ Jisaso dǵǵ wíkwíroarǵǵwáorǵnǵ.

5

“Goríxo ámá xǵo tǵnǵ nawǵnǵ imónǵǵrǵxǵnǵrǵ Kiraiso enǵpimǵ dánǵ pǵyǵá neawǵrǵǵrǵnǵ.” urǵǵ nánǵrǵnǵ.

¹ Ayǵnánǵ Goríxo nene Jisasomǵ dǵǵ wíkwíroarǵǵagwǵ síǵwǵ nǵneanǵrǵ “Wé rónǵǵáyǵrǵnǵ.” rárarǵǵ enǵagǵ nánǵ re rǵpaxǵrǵnǵ, “Nene negǵ Ámǵná Jisasi Kiraiso neaiǵǵpimǵ dánǵ rǵxa Goríxo tǵnǵ nawǵnǵ pǵyǵá wǵrǵnǵǵwǵnǵ.” rǵpaxǵrǵnǵ. ² Jisasomǵ dǵǵ wíkwíroarǵǵwápimǵ dánǵ Goríxo xǵo

ámáyo wá nîwianîrî wiarîñîpî nánî xe nijîá imónîro apî wímeáíyî imónîro oépyoinîrî sîñwî neanîñenerîni. E imónîñwaéne seáyî e Gorîxo imónîñîpî sîwá neaíwîñgîñîrî dîñî wikwîmoarîñwápi nánî dîñî níá neainarîni. ³ Apî nánîni dîñî níá neainarîñîmanî. Xeanîñî nene neaímeañîpî nánî enî dîñî níá neainarîñîrîni. Ayî rîpî nánîrîni. Xeanîñî neaímeañîpî, ayî xaíwî neaimîxinî nánî rîá neaímeañîrîni dîñî níá neainarîñîrîni. ⁴ Nene pí pí neaímeañîpî xaíwî nîneaimîxa úaná Gorîxoyá sîñwîyo dánî mîmîwiáró yarîñwaéne imónarîñwárîni. Mîmîwiáró yarîñwaéne imónîñagwi nainenîranéná “Seáyî e Gorîxo imónîñîpî sîwá neainîñîfáranî?” nîyáiwirane dîñî ikwîmoarîñwárîni. ⁵ Dîñî e níkwîmoranéná rîpaíwîñîñî wí meañîwámanî. Ayî rîpî nánîrîni. Gorîxo xegî kwíyî sîxî neamímonîpîmî dánî xewanîño sîwá rénîñî neainîñî eñagî nánî, “Nionî seyîné nánî aga wá nonarîñonîrîni.” Sîwá éñîñî neainîñî eñagî nánî dîñî níkwîmoranéná wí rîpaíwîñîñî meañîwámanî. Dîñî “E neaímeañîrîni?” nîyáiwirane wikwîmoarîñwápi xixenî neaímeañîrîni.

⁶ Ayî rîpî nánî “Dîñî wikwîmoarîñwápi nánî rîpaíwîñîñî meañîwámanî.” seararîñîni. Xámî Gorîxomî rîwî umoagwaéne eñî óñîñî nerane xewanîñene yeáyî yimîxemeánanîrane nánî wí mîmónîñáná Gorîxo xe oenîrî wimónîñíná ámá Kiraiso yeáyî neayimîxemeámîánîrî nánî neapeinîrîni. ⁷ Ámá wé rónîñî wo nánî arîrá

wíimigínirí ananí pepaxí imónigfáyí obaxíraní? Oweot, aga wíni wíná áríní wa áamá naní wo nání arírá wíimigínirí mihí winipaxí imónarigfáriní.

⁸ E nerihí aiwi nene ríxa áamá wé rónihí nimónimáná enáná marfái, nene siní uyíní wiaríná Kiraiso neapeihípimi dání Goríxo nene nání dhí sípí neaiihípi nání neaiwapiyihíriní.

⁹ Ayínání re niyaiwirane aiwi, “Jisaso ni-perfáná xegí ragí púpi igfánihí neaeámóáná nene nání Goríxo ‘Wé rónigfáyíriní.’ rárihíriní.” niyaiwirane aiwi rípi ahípaxí yaiwihwini, “Ríwéná Goríxo áamáyo pírfí numamoríná Kiraiso ehípiimi dání yeáyí neayimixemeanfáriní.” yaiwihwini.

¹⁰ Ayí rípi seararihini. Nene Goríxo tñni xepixepá róniháná xewaního xegí xewaxo penhípiimi dání xífo tífamini bipaxí oimónipoyinirí piyfá neawríhí enagí nání rípi ahípaxí yaiwihwini, “Goríxo áamáyo pírfí numamoríná ríxa piyfá neawríhíene xewaxo niwiápinimeari síhí imónihípiimi dání yeáyí neayimixemeanfáriní.” yaiwihwini.

¹¹ Apí nánini dhí nífá neainaríhímani. Nene negí Áminá Jisasi Kiraiso —O nene Goríxo tñni nawíni imónanfáwá nání piyfá neawríhíorini. O dhí sípí níneairíná neaiihípi nání dhí nímoranéná “Xano Goríxo ení apínihí imónihíoríani?” niyaiwirane yayí seáyimi dání yaríhíwáriní.

“Adamo ehípiimi dání áamá xwíyfá meárinigfá nimóníro aí Jisaso ehípiimi dání wé rónigfá imónigfáriní.” uríhí náníriní.

¹² Ayínání áamá wo maní wiaíkinhípiimi dání xwífá tíyo hweagfáyí nñni íwí epírfá nání

épenjírini. Ámá o íwí nerinjípimi dání penj enagí nání ámá níní ení wigí íwí nerinjípimi dání pearigfápi xímeanjírini. ¹³ Njwí ikaxí eáninjípi síní menáná ámá íwí néra wagfá aiwi njwí ikaxí “Apí mepani. Apí mepani.” ríninjí bí síní menj enagí nání Gorixo wiwaninjíyí ayá udunipaxí enjípí ikwí winami njwírara pweagímani. ¹⁴ E nerinjí aiwi nene njjía re imóninjwini. Ámá Adamo tínjí e dání njweaxa nibiro Moseso tínjí e nání njweagfáyí níní njpéa wagfáriní. Ámá níní Adamo —O ámá ríwíyo biníto neaiiníapi nání djnjí moani nání árixáninjí neaijorini. Ámá níní o wiaíkinjpa míwíákipa nero aí níní njpéa wagfáriní.

¹⁵ E nerí aí Gorixo wá njneawianiri anipá neaiinjípimi dání imóninjwápi, ayí Adamo enjípimi dání imóninjwápi tíni xixeni menini. Ayí rípi nání seararinjini. Ámá o wiaíkinjípimi dání ámá obaxí pegfá aiwi rípi nání anjipaxí yaiwinjwini, “Gorixo ámáyo wá wianiri ámáo, Jisasi Kiraisoyi ríninjo ayá nurimixiri enjípimi dání wiiri enjípí Adamo enjípimi seáyi e njmúrori ámá obaxí ayá wíyo wímeanjírini.” yaiwinjwini. ¹⁶ Rípi nání ení djnjí njmoranéná “Gorixo wá njneawianiri neaiinjípimi dání imóninjwápi, ayí Adamo enjípimi dání imóninjwápi tíni xixeni menini.” yaiwianíwini. Adamo wiaíkinj ná bimini dání ámá xwíyfá meárinigfáyí imónigfáriní. E nerinjí aiwi Gorixo ámá ayá wí wiaíkiarinjagfá njwinimáná ayí ení xixeni onípoyiniri míyaiwí wá njwianiri wiinjípimi dání ámá obaxí wé róninjagfái

rárin+ñ+yí imón+g+ár+ni. ¹⁷ Nion+ sear+ápi, ay+ r+pi sear+ñ+ni. Ámá wo Gor+xom+ man+yo wia+kiñ+pim+ dán+ ámá n+ni pear+g+á aiw+ r+pi imónan+wápi añ+pax+ imón+ni. Nene Gor+xo wá ayá wí n+neawian+r+ wín+yí en+ wig+ oní+poy+n+r+ mé an+pá “Wé rón+g+áy+nér+ni.” near+ñ+ñene Jisasi Kiraiso neaiñ+pim+ dán+ ñ+ñ n+y+m+ñ+p+ t+ñwaéne imón+rane x+o t+ni nawín+ seáy+ e imón+rane yan+wár+ni. ¹⁸ Ay+nán+ nene ñ+ñ r+pi moan+g+ni, “Ámá ná won+ wia+kiñ+pim+ dán+ ámá n+ni xw+y+á meár+n+pax+ imón+g+áy+ imón+g+ápa ámá ná won+ n+per+ wé rón+ñ+ en+pim+ dán+ ámá n+ni ‘Xw+y+á may+y+r+ni.’ r+nár+pax+ imón+g+áy+ imón+ro ñ+ñ n+y+m+ñ+p+ t+g+áy+ imón+pax+ imón+ro eg+ár+ni.” moan+g+ni. ¹⁹ Ay+ r+pi sear+ñ+ni. Ámá wo Gor+xo “E é+r+x+ni.” ur+ñ+p+ wia+kiñ+pim+ dán+ ámá obax+ íw+ yar+g+áy+ imón+g+ápa ámá ná won+ Gor+xo “E é+r+x+ni.” ur+ñ+p+ ar+á n+wir+ x+xen+ x+d+ñ+pim+ dán+ ámá obax+ “Wé rón+ñ+ imón+g+áy+nér+ni.” urár+n+ñ+yí imón+p+r+ár+ni.

²⁰ Ámá re oyaiwí+poy+n+r+, “Ai, b+ on+míap+ m+wia+kiar+ñw+n+. Aga ayá wí wia+kiar+ñw+n+.” oyaiwí+poy+n+r+ Gor+xo Mosesom+ ñw+ ikax+ n+r+n+r+ eán+ñ+p+ wéyo íá um+r+ñ+r+ni. E ner+ aí x+o ámá ayá wí n+wia+kiá ug+ápi t+ni x+xen+ wá n+wiaga mú wiár+ n+múror+ n+wiaga uñ+r+ni. ²¹ Ámá n+ni wig+ íw+ ner+ñ+pim+ dán+ pear+g+ápa n+ni en+ Gor+xo wá n+wian+r+ “Wé rón+ñ+ imón+g+áy+r+ni.” rárar+ñ+pim+ dán+ ñ+ñ n+y+m+ñ+p+ —Ap+ neg+ Áminá Jisasi Kiraiso

enǵipimi dání neaímeaariǵipirini. Api tǵǵáyǵ
imónipǵíra nání wigǵ niwíakía ugǵápi tǵni xixeni
wá niwiaga mú wiárf nimúrori niwiaga unǵrini.

6

*“Kiraiso tǵni nawíni ikárinǵwaéne xǵo tǵni per-
ane wiáǵnimearane enǵwaénenǵǵ imónǵwini.”
urǵǵ nánirini.*

¹ Gorixo ǵwǵ áma ayá wí niwíakía warǵǵápi
tǵni xixeni wá niwiaga úimǵǵniri yariǵagǵ
nání píoi ranǵwini? “ ‘Gorixo ámi bi tǵni
wá oneawianiniri ámi ǵwǵ bi tǵni néra
owaneyǵ.’ oraneyǵ.” riseaimónarinini? ² Oweoi,
aga wí e mirǵpa oyaneyǵ. Sinǵ ǵwǵ mepa
oépoyniri rixa piyǵnǵǵ imónǵwaéne arǵge
nerane ǵwǵ néra wanǵwini? ³ Ripǵ nání
seyǵné sinǵ majǵá rimónǵǵoi? Nene Kiraisǵ
Jisaso tǵni ikárinǵwaéne imónani nání wayǵ
nimearanénáyǵ, nene enǵ xǵo penǵpánǵǵ
niǵperane xǵo tǵni nawíni ikárinani nání wayǵ
meanǵwárinini. ⁴ Ayínání negǵ wayǵ meanǵwárimi
dání Kiraiso tǵni nawíni nikárinirǵná xǵo niǵperi
xwǵáyo weyárinǵpánǵǵ nene enǵ niǵperane
xwǵá neaweyárinǵnenenǵǵ imónǵwanigǵni.
Kiraiso niǵpémáná xanoyá enǵ eánǵǵ múronǵǵ
imónǵǵpi tǵni ámi sǵǵ nerǵ wiáǵnimeanǵpa
nene enǵ xámi ǵwǵ nání diǵǵ sǵxǵ uyagwápi
pǵni niwiáǵrane sǵǵ imirǵǵ mimónǵǵpi
oxǵraneyiniri wayǵ nimearanéná xwǵá
neaweyárinǵnenenǵǵ imónǵwanigǵni. ⁵ Nene
xǵo tǵni nawíni nikárinirane nání xǵo penǵpa
nene enǵ penǵwaénenǵǵ imónǵǵagwi nání rǵpi

eni anjapaxí imónini. Xfo wiápini meanjpa nene eni axípi wiápini meanfwarini. ⁶ Nene nijjá re imónijagwi nani e ripaxirini. fwí nani sini áxenwarí minjpa yaníwá nani xami diñf síxí uyagwápi sini muyipa éfrixiniri nene Jisaso tñi nikáriniri nani xfomi yoxáfpami niyekwiroáriróna xami fwí nani diñf síxí uyagwápi eni yoxáfpaminiñf yekwironiñiginí. ⁷ Ayí áma rixa péfáyí sini fwí nani áxenwarí miní gwiniñf wíkwewaríá enagi nani rariñini. ⁸ Kiraiso péaná nene eniniñf penjá enagi nani diñf niwíkwírorane rípi ení yaiwiñwini, “O tñi nawini diñf niyiminiñf imóniñfpi tñwaéne imónanfwarini.” yaiwiñwini. ⁹ Ayí nijjá rípi imónijagwi nani e yaiwiñwini. Kiraiso nipémána xwáripáyo dani niwiápini meari nani ámi bí penfámani. Piyí áma pearigfápimi sini arfá wíaxfdína nani mimónini. ¹⁰ Ayí rípi nanirini. O niperina ná winani fwí áma yarigfápi nani penjnigini. E nerí aí rixa niwiápini meari sñf nimóniri niñwearina Gorixomi wé íkwiañwíyo ouñwiráriminiri nani ñweani. ¹¹ Ayínani seyiné eni “Nene rixa penjwaéniniñf imóniñwaéne fwí nani sini áxenwarí miní enwaénerfani?” yaiwiniro “Kraisí Jisaso tñi nawini ikárininiñwápimi dani Gorixomi wé íkwiañwíyo uñwiráraní nani sñf imóniñwaénerfani?” yaiwiniro éfrixiní.

¹² Ayínani “Negí wará nipepaxí imóniñfí fwí nani miniñf inariñwápi sini yaní nani áxenwarí xe nineaiga ouni.” miyaiwipani. ¹³ Segí síkwíraní, wéraní, fwí nani feapá seainána “Ayí api nani

ría imónini?” niyaiwimáná “Api tñni xe íwí oemini.” niyaiwiri sipí mepani. Ámá nipémáná ámi sññiniñí imónigíáyíné, sewaniñíyíné aniñí Gorixoyá oimónaneyinro mini winípoi. Segí wéraní, síkwíraní, api tñni Gorixo nání wé róniñí imóniñípiñi oyaneyinro eni omi miníniñí winípoi. ¹⁴ Seyíné Gorixoyá sñwíyo dání ámá wé róniñí imónipírá nání ñwí ikaxí niriñiri eániñipi ía mñseaxenwiráñí Gorixo ayá nñsearimixiri arírá seaiariñagi nání íwí nání íeapá seainariñipimi aríá wiaxídiñírá nání mimónipa éñrixiñi.

“Wé róniñipi yani nání áxenwarí inñwaénerini.” uríñí naniñini.

¹⁵ Ayínání pioi raniréwini? “Ñwí ikaxí niriñiri eániñipi mñseaxenwiráñí rixa Gorixo ayá nñnearimixiri arírá neaiariñagi nání anani íwí néra owaneyi.” raniréwini? Oweoi, aga wí e rípañí menini. ¹⁶ Seyíné bikírainí warigíáwa yarigíápi nání re niyaiwipa reñoi, “ ‘Míraxwí o nimeni nání oyá xináiníniñí nimóniri omiñí owiimini.’ niyaiwiri e nimónirínáyí, o pí pí uríñipimi aríá wiaxídiñí nání xegí xináiníniñí imóniñoriñi.” niyaiwipa reñoi? Bikírainí warigíáwa yarigíápa seyíné eni axípi imóniñoi. “Íwí nání íeapá neainariñipi yani nání rimóniñwini?” niyaiwiro apiñi ía nixiriñónáyí, xináíwayíñeniñí nimóniro api néra núfasáná anñnipíráñini. E mepa nero “Gorixo wimónariñipi yani nání rimóniñwini?” niyaiwiro ía nixiriñónáyí, xináíwayíñeniñí nimóniro xixeni aríá yímiñí néra núfasáná

wé róniḡi imóniḡíríarini. 17-18 E niḡeariri aiwi seyíné xámi íwí yaniro nání xináiwayínéniḡi nimóniro áxenwarí niniro aiwi agwi siní e miyarḡoḡi. Rixa xwiýfá searéwapiyaríná arfá niwiro xirigfápi xixeni oxídaneyiniro yarḡoḡi. Seyíné íwí nání íeapá seainariḡi áxenwarí niniro gwíniḡi seayinagfípi rixa seaikweawáriḡi eḡagí nání wé róniḡi imóniḡiḡi epírfa nání apimi xináiwayínéniḡi imóniḡírini. Ayínáni Gorixomi yayí wiarḡini. 19 Ámaéne xwiýfá arfá niwiranená aḡíni “Ayí api nání rfa rarini?” miyaiwí yarḡwaéne eḡagí nání nioni diḡi re yaiwiḡini, “Xegí riḡiḡiḡi tḡni niriḡíná apaxí mé niḡfá mimóniḡa epaxí eḡagí nání sa ámaéne yarḡwápi tḡni níkumixiri ourimini.” niyaiwirí searariḡini. Xámi seyíné segí wé nánirani, síkwí nánirani, “Ayí api tḡni íwí nání rfa imóniḡini?” niyaiwiro xe api tḡni niḡikwini mimóniḡiḡi ero rfa kíroo oyaneyiniri neróna ríkikirfó ámi bi tḡni bi tḡni yagfápa agwi ríná re éfrixini. Segí wé nánirani, síkwí nánirani, “Ayí api tḡni wé róniḡi imóniḡiḡi emi nání rfa imóniḡini?” niyaiwiro api yani nání áxenwarí oinaneyiniro éfrixini. E nerḡiḡipimi dání siyikwí minigfáyíné imóniḡirixini. 20 Ayí riḡi nání searariḡini. Xámi seyíné íwí yaniro nání xináiwayínéniḡi nimóniro áxenwarí niniróná wé róniḡi imóniḡiḡi nání éfrixiniri miḡeaxonwirárinḡirini. 21 Segí íwí xámi yagfápi nání “Pini yagwáfaní?” niyaiwiro ayá seainariḡiḡi pí naḡi seaiiagfíri? Ámá apimi dání sa anḡiḡírífa eḡagí nání naḡi bi seaiiagfímani. 22 E nerí aí seyíné íwí epírfa

nání íeapá seainagíþimi dání ríxa gwíniñí seaikweawáriñíyíné nimónimáná Goríxo wimónariñíþi epírfa nání xínáíwayíneníñí nimóníro yaríñagía nání nañí ríþi seaiiaríni. Siyikwí bi mínigíáyíné seaimíxírí dñí niyímíñíþi tígíáyíné imóníþírí seaimíxírí yaríni. ²³ Ayí ríþi searariñíni. Ámá ni gwí omíñí neróná wigí éfáþi nání ni gwí mearígíápa ámá íwí éfáþimi dání aníniþíríáríni. E nerí aiwí Goríxo xíxe nání míniapí anípa neaiaparíñíþi —Apí dñí niyímíñí imóníñíþíríni. Apí negí Ámíná Jisasi Kiraiso tíni nawíni ikáríniñwaéne neaiaparíñíni.

7

“Peñwaéneníñí imóníñwaéne ñwí ikaxí eániñíþi sñi íániñí míneaxeñwiráríniñi.” uríñí náníniñi.

¹ Gí níríxímeáyíné, ámá mipé sñi sñí niñwearína ñwí ikaxí ríniñíþimi xídiþírfa nání uxewiráríniñíþi nání sñi majía rimóníño? Ñwí ikaxí ríniñíþi nání niñjía imónigíáyíné eñagí nání raríniñi. ² Ewayí ikaxí ríþi nání dñí ni moranéná nioni searariñápi anani dñí mopaxíríni. Apíxí oxí nímeánírína ñwí ikaxí “Oxí nímeánírína o tíni aníñí kumíxíniñíni.” ríniñíþimi dání oxo sñi ñweañána o tíni nawíni ñweañfa nání íániñí xewiráríniñi. E nerí aí oxo níperínáyí, ñwí ikaxí ími xegí oxo nání íániñí xewiráríniñíþimi ríxa rakiowáríniñi. ³ Ayínáni íyá oxo mipé sñi sñí ñweañána omí þíni níwiárími nurí womí meánána “Ámá o oyá

apixírini.” ríprírárini. E nerí aí íyá oxo péányí, ñwí ikaxí o nání fáníñí xewiráriniñípimi ríxa rakiowáriníí enagí nání í nurí womí meáníagí aí “Ámá o oyá apixírini.” ríprírámani.

⁴ Ayínáni gí níríxímeáyíné, ámá pegíáyí pí pí ñwí ikaxí riniñípi sini fáníñí míxewiráriniñíápa seyíné eni Kiraiso tñni nawíni ikáriníñíáyíné, xíto penípimi dání ríxa pegíá enagí nání sini ñwí ikaxí eáníñípi dání wé róníñí oimónaneyíniro xídípríá nání fáníñí míseaxewirárini. Seyíné eni ámá wo tñni — O nípémáná ámi sñí nerí wiápñimeañorini. Seyíné eni ámá o tñni nawíni níkumíxiniro Goríxo nání neróná íkíá sogwí nañí wearíñina yapí imóníírixiniri ñwí ikaxí níriniñí eáníñípi sini fáníñí míseaxewirárini. ⁵ Ayí rípi nánirini. Nene sini Jisasomí dñí míwíkwíró ámá wigí dñíyo níxídíroná yaríñíápa neranéná íwí nání íeapá neainaríñípi ñwí ikaxí eáníñípi dání síwáníñí neapiomeaagíñini. E yagí enagí nání anínaníwá nání íkíá sogwí sípi wearíñina yapí yagwárini. ⁶ E nerí aí ríxa penwaéneníñí nímonírane nání ñwí ikaxí eáníñí xámi fáníñí neaxewiráriniñípimi dání gwíniñí neaikweawáriniñenerini. Ayínáni agwí nene Goríxomí nuxídíranéná xámi ñwí ikaxí ríwamíñí eagíapimíni síñwí níwínaxídírane yagwápimi mé ámi sñí bí, xíoyá kwíyí neaíwapíyaríñípimi níxídíri yaríñwini.

“Ñwí ikaxí níriniñí eáníñípi íwí nání síwá neapiomeaaríñíñini.” uríñí nánirini.

⁷ Ayínáni píoi raniréwini? “Nwí ikaxí eáninípi sipírini.” raniréwini? Oweoi, wí e ripaxí menini. Ni+waninoní nwí ikaxí eáninípi ía m+ropa nerí sinwiriyí, arige nerí “E neríná ayí íwí ría yarinini?” yaiwimniri enáriní? Nwí ikaxí “Amípi wayá sinwí íwí m+winipa eríini.” rininípi meánipa nerí sinwiriyí, nioní arige apí nání nijá nimóniri “Sinwí íwí n+winiríná ayí íwí ría yarinini?” yaiwimniri enáriní? ⁸ íwí nání íeapá ninarinípi nwí ikaxí “Sinwí íwí m+winipa eríini.” rininípimi dání ananí amípi xixegíni sinwí íwí owiniri nání síwá nipiomeanirini. Sinwí íwí winimfa nání apí apí síwániní nipiomeáagi apí e enáriní. Nwí ikaxí “E mepaní. E mepaní.” rininípi mirinipa nerí sinwiriyí, íwí nání íeapá neainarinípi síwá wí m+neapiomeapaxí imónimniri ení menagi nání seararinini. ⁹ Eníná nioní nwí ikaxí eáninípi nání majá nimóniríná “Ananí nanonirini.” niyaiwiniri maiwí nweaagarini. Íná íwí nání íeapá ninarinípi ninimeámi sániní n+mewéagi aiwí nioní nwí ikaxí eáninípi nání ríxa nijá nimónirínáyí, íwí nání íeapá ninarinípi saiwiárininí ninirini. E níagi nání nioní “íwí yarináonirani?” niyaiwiniri “Gorixoyá sinwíyo dání anínimiginiri yarináonirani?” yaiwininiginí. ¹⁰ “Nwí ikaxí eáninípi nioní nixdiríná diní niyimíní imónimfa nání imóninípirani?” xámí diní e niyaiwiri aí píraniní nijá nimóniríná apí síwá réniní ninirini, “Joxí diní niyimíní imóninioximani. Naniniríarini.” Síwá éniní ninirini. ¹¹ íwí

nání feapá ninaríñpí ñwí ikaxí eáníñpimí dání sîwá nînipiomearíná yapí nîníwapíyirí nánínímíá nání ñíñí enagí nání raríñíní. ¹² Ayínání re ñiyaiwirane ñíjía imóníñwíní, “Ñwí ikaxí eáníñpí Goríxo tíámíní imóníñagí nání awiaxí imóníñpíríní. Ñwí ikaxí eáníñpimí dání sekaxí ríníñíyí níní awiaxí imóníní. Wé róníñí imóníñpí nání rínírí ñañí imóníñpí nání rínírí yaríñíyíríní.” E ñiyaiwirane ñíjía imóníñwíní. ¹³ Ayínání “Ñañí imóníñí apí nioní anínímíá nání ñimíxíñíríní.” rímíníréíní? Oweot, wí e rípaaxí mimóníní. Goríxo nioní rípiáú yaiwíwínígínírí íwí nání feapá ninaríñpí xe íwí eníá nání wíwapíyirí aníníníá nání wimíxírí oenírí sîñwí ñaníñnigíní, “Íwí nání feapá ninaríñpí re enírífaní? Ñwí ikaxí pímí dání —Apí ñañí imóníñpíríní. Apímí dání anínímíá nání ñimíxímínírí enírífaní?” yaiwirí “Ñwí ikaxí ríníñpimí dání sîwá ñipiomeaaríñagí nání íwí ayí aga xwíríá ñinípaaxí imóníñpírífaní?” ení yaiwirí éwínígínírí íwí nání feapá ninaríñpí xe íwí eníá nání wíwapíyirí aníníníá nání wimíxírí oenírí sîñwí ñaníñnigíní.

“Íwí nání feapá neainaríñpí áxenjaríníñí neaiáraríñíríní.” uríñí náníríní.

¹⁴ Nene ñíjíríní. Ñwí ikaxí eáníñpimí dání kwíyí Goríxoyápi xíto wimónaríñpí nání sîwá neaiaríñagí aí íwí nání áxenjarí ñináríníñoní enagí nání nioní gí ñimónaríñpimí xídaríñáríní. ¹⁵ Ayí rípi seararíñíní, “Nioní yaríñápi nání ududí ninaríní. ‘Apí oemíní.’ ñimónaríñpí mé sipípi, xwíríá ninaríñpí aí yaríñáríní.”

seararíñini. ¹⁶ Nioni “Sipí api mepa oemini.” nimónaríñipi nerínáyí, ayí “Ñwí ikaxí riníñipi naní imónini.” riníñipi tñi xixeníníñí níriri woákíki yaríñini. ¹⁷ Ayínáni “Nioni sipí api oemini.” nimóníagi nání e yaríñámani. Íwí íeapá ninaríñí gí xwioxíyo nironíñipi dání ninána sipí e yaríñáriní. ¹⁸ Nioni “Naní imóníñipi oemini.” nínimóniri aiwi wí mepa neri nání dñí re niyaiwiri nijá imóníñini, “Gí xwioxíyo —Nioni gí dñíyo dání nínimóniri xídaríñapi nání raríñini. Gí xwioxíyo nípikwini mimóníñipini ría nínini?” niyaiwiri nijá imóníñini. ¹⁹ Ayí apirini. “Naní imóníñipi oemini.” nimónaríñipi mepa neri sipí “Mepa oemini.” nimónaríñipi yaríñáriní. ²⁰ Nioni “Sipí mepa oemini.” nimónaríñipi yaríñá enagi nání ayí niwaníñoni “Sipí api oemini.” nimóníagi nání e yaríñámani. Íwí íeapá ninaríñí gí xwioxíyo níníñipimi dání yaríñáriní.

²¹ Ayínáni nioni ínina yaríñárimí dání síñwí re anímeáníini. “Naní oemini.” nimónaríñoni sipí nání íeapá ninaríñí gí xwioxíyo níníñipi píri nírakiaríñirini. ²² Gí dñí tñi ñwí ikaxí Goríxo ríñipi nání dñí nímorína “Ayí naníriní.” niyaiwiri yayí ninaríñagi aiwi ²³ gí xwioxíyo níníñipimi dání niaríñipi xegí bí imóníñagi anímeáníini. Gí xwioxíyo nípikwini mimóníñí níníñipi, ayí ñwí ikaxí Goríxoyá gí dñí tñi “Api naní ría rinini?” yaiwiaríñapi tñi apiaú mixelíñí inaríñi. Api níníñipi íwí nání íeapá ninaríñipi nání gwíñíñí nijáriní. ²⁴ Ai, nioni e imóníñáoni enagi nání íkíñíñí sipí

nimixárinini. Wará anínmífa nání imóninjerí tñáoni íwí nání feapá ninarinjerí gwíninjerí járininjerípí go níkwewáripaxí imónini? ²⁵ Ai, negí Áminá Jisasi Kiraiso neaiinjerípimi dáni Gorixo neáikwewáripaxí imóninjerígí nání omi yayí owianeyí. Ayínání nioní nira úapí, ayí rípí seararinjini, “Nioní gí dinjerí tñí ‘Nwí ikaxí Gorixo rinjerípí oxídimini.’ ninimóniri aiwí íwí nání feapá ninarinjerí nání gwíninjerí járininjerípimi —Apí nripikwini mimóninjerí gí xwioxíyo níninjeripirini. Apimi xídarinjarini.” seararinjini.

8

“Gorixo wimónarinjerípimi xídaníwá nání oyá kwíyípi neaiapinjerini.” urinjerí nánirini.

¹ Ayínání Kiraisí Jisaso tñí ikárininjeriwaéne omi dinjerí wíkwíróáná “Wé rónigíáyirini.” rininjerípí tñí xixeni nimónirane nání sini xwíyíá bí neameáripaxí mimóninjerwini.

² Gorixoyá kwíyípi —Apí Kiraisí Jisaso tñí ikárininjeriwaéne dinjerí niyiminjerí tñiwaéne imónani nání neaimixarinjeripirini. Apí dinjerí neaxixéroarinjerípimi dání íwí nání feapá neainarinjerí nene neaanínimixarinjerípí neáikwewárinjerí enjerígí nání “Sini xwíyíá neameáripaxí mimóninjerwini.” seararinjini.

³ Nwí ikaxí eáninjerípí tñí xixeni oxídaneyiniríná nripikwini mimóninjerí xwioxíyo neáininjerípimi dání enjerí míneaeánarinjerígí nání nene mepaxí imóninjerwápi, ayí Gorixo neaiinjerini. Xegí xewaxo —O wará íwí nání feapá neainarinjerene ininjerwápa axípi ininjerini. O negí íwí yarinjerwápi yokwarimí

neaiini nání Gorixo rídiyowáníñf oenirí nífwrénapíríná feapá neainaríñfpi nání gwíníñf neajáríñfipimí xwíyíá umeáríñfíríní. ⁴ Agwí nene nípíkwíní mimóníñf negí xwioxíyo neaíníñfipimí níxídiríñfipimí dání maríáí, xegí kwíyípi e éfrixínírí e éfrixínírí síwá neaiaríñfipimí níxídiríñfipimí dání ñwí ikaxí Gorixo xío ríñfpi tíní xixení xídaní nání feapá nání gwíníñf neajáríñfipimí xwíyíá umeáríñfíríní.

⁵ Ámá nípíkwíní mimóníñf wigí xwioxíyo íníñfipimí xídarígíáyí apíní símí e tinarígíáríní. Ámá Gorixoyá kwíyípi síwá wiaríñfipimí xídarígíáyí ení apí símí e tinarígíáríní. ⁶ Ámá nípíkwíní mimóníñf wigí xwioxíyo íníñfpi símí e tinarígíáyí naníníprífa aiwí ámá Gorixoyá kwíyípi síwá wiaríñfipi símí e tinarígíáyí dínf níyímíñf tígíáyí imóníro níwayíroníro ñwearo epíríáríní. ⁷ Ayí rípi náníríní. Ámá nípíkwíní mimóníñf xwioxíyo íníñfpi símí e nítínírí yarígíáyí “Ñwí ikaxí Gorixoyápi xídípaxenerání?” míyaiwí nero nání omí símí tíní níwiro yarígíáyíríní. E yarígíáyí ñwí ikaxí Gorixoyá wí epaxí mimónígíáyíríní. ⁸ Nípíkwíní mimóníñf xwioxíyo íníñfpi yaní nání imónígíáyí Gorixo yayí winínífa nání ení wí epaxí meníní.

⁹ Nípíkwíní mimóníñf xwioxíyo íníñfipimí xídarígíáyí e nimóníro aí seyíné axípi gwíníñf míseajáríní Gorixoyá kwíyípi apí éfrixínírí apí éfrixínírí síwá seaiaríñfipimí xídarígíáyíneríní. Kwíyí Gorixoyá nepa segí xwioxíyo searonánáyí, e imónígíáyíneríní. Ámá go gomí Kiraisoyá

kwíyǫpǫ mǫronánáyǫ, ayǫ oyáo mimónǫnǫgǫ nánǫ seararǫnǫnǫ. ¹⁰ Kiraiso xegǫ kwíyǫpǫmǫ dánǫ segǫ xwioxǫyo searonánáyǫ, ǫwǫ egǫǫpǫ nánǫ segǫ wará nǫpǫpǫrǫǫ nánǫ rǫxa imónǫnǫgǫ aí Gorǫxo “Wé rónǫgǫǫyǫrǫnǫ.” rǫxa rárǫnǫǫ ǫnǫgǫ nánǫ segǫ dǫnǫǫpǫ rǫxa nǫyǫmǫnǫǫ imónǫnǫ. ¹¹ Kwíyǫǫ Gorǫxoyǫpǫ — Apǫ Jisaso xwáripáyó dánǫ wǫǫpǫnǫmǫǫnǫǫpǫrǫnǫ. Apǫ segǫ xwioxǫyo searonánáyǫ, Kiraisǫ Jisaso, pǫyǫ éáná ámǫ sǫnǫǫ wimǫxǫnǫ seyǫné ǫnǫ segǫ waráǫpǫ —Apǫ urǫǫ ǫpaxǫ imónǫnǫǫpǫrǫnǫ. Segǫ waráǫpǫ xegǫ kwíyǫǫ seyǫné searonǫǫpǫmǫ dánǫ sǫnǫǫ seaimǫxǫnǫǫrǫnǫ.

“Kwíyǫǫ Gorǫxoyǫpǫ xǫyóá nǫǫǫwǫǫ imónǫnǫǫ nánǫ neaimǫxǫǫnǫǫrǫnǫ.” urǫnǫǫ nánǫrǫnǫ.

¹² Ayǫnánǫ gǫ nǫrǫxǫmǫǫyǫné, rǫpǫ ǫsearǫmǫnǫ, “Gorǫxo nanǫǫ bǫ rǫxa e neairǫǫ bǫ sǫnǫǫ neairǫǫ ǫnǫǫ ǫnǫgǫ nánǫ nene nǫpǫkwǫnǫ mimónǫnǫǫ negǫ xwioxǫyo ǫnǫnǫǫpǫmǫ xǫdanǫ nánǫ sǫnǫǫ ǫánǫnǫǫ mǫneaxǫnǫwǫrǫrǫnǫǫ rǫxa xegǫ kwíyǫpǫ sǫwá neainarǫnǫǫpǫmǫ xǫdanǫ nánǫ ǫánǫnǫǫ neaxǫnǫwǫrǫrǫnǫnǫ.” ǫsearǫmǫnǫ. ¹³ Ayǫ rǫpǫ nánǫ seararǫnǫnǫ. Seyǫné nǫpǫkwǫnǫ mimónǫnǫǫ ǫnǫnǫǫpǫmǫ nǫxǫdǫrónáyǫ, nanǫnǫpǫrǫǫrǫnǫ. E nerǫǫ aí Gorǫxoyá kwíyǫpǫ seǫǫwǫpǫyarǫnǫǫpǫmǫ nǫxǫdǫrǫnǫǫyó dánǫ ǫwǫ nánǫ ǫǫpá seainarǫnǫǫpǫ pǫkǫmǫǫrǫgǫǫpánǫnǫǫ nerǫnáyǫ, dǫnǫǫ nǫyǫmǫnǫǫ tǫgǫǫyǫné imónǫpǫrǫǫrǫnǫ. ¹⁴ Ámá Gorǫxoyá kwíyǫpǫ xe nǫneaipǫmǫámǫ úwǫnǫgǫnǫrǫ xǫxǫnǫǫ xǫdarǫgǫǫyǫ, ayǫ Gorǫxoyá nǫǫǫwǫnǫnǫǫ imónǫnǫǫ. ¹⁵ Ayǫ rǫpǫ nánǫrǫnǫ. Kwíyǫǫ Gorǫxo sǫxǫ seaimǫmonǫǫpǫ, ayǫ ámǫ xǫomǫ wáyǫ ǫwǫpoyǫnǫrǫ gǫwǫ ǫmǫnǫǫ yarǫgǫǫyǫnǫnǫnǫǫ

imónipírri nání seaimixiñfmaní. Oweoi, kwíyí o neaiapinñfpi niaíwí xfoyá piaxí mearinñf wíninñf oimónipoyinirri seaimixiñfirini. E neaimixiñfpimi dáni Gorixomi “Ápoxini, Raráoxini.” urarinñwáriní. ¹⁶ Nene negí dññf nímorane “Niaíwí Gorixoyaénerfani?” niyaiwiniranená oyá kwíyí xamñfpi sopinñf neawarinñfirini. ¹⁷ Nene niaíwí Gorixoyaéne enagwi nání o miní neaiapimfánirri tññfpi meanfwarini. Apí nímearanená Kiraiso tñni nawíni meanfwarini. Rññinñf o meanfpa agwí ríná nene ení xe oneaímeáwináyí, ríwéná o tñni neaiapimfánirri tññfpi nímearanená o tñni nawíni níknirane seáyí e imónanfwáriní.

“Ríwéná Gorixo tñni niñwearane seáyí e imónanfwáriní.” urinñf nánirini.

¹⁸ Nioní anñnami dáni seáyí e imóninñf nene neaímeanfapi nání dññf nímorfna dññf re yaiwiarinñariní, “Apí aga seáyí e imóninñf enagí nání rññinñf agwí ríná nímeaarinñfpi, ayí sipípiarfani?” niyaiwirí paimimf wiarinñariní. ¹⁹ Amípí Gorixo xwíá tíyo nimixiri tññf íkfáraní, nanwíraní, amáraní, niipini xegí niaíwí imónigfáyí piaumimf wininñfapi nání sfmí nixeadípeniro weninñf nero ñweañoi. ²⁰⁻²¹ Ayí rípi nání e neri ñweañoi. Amípí o imixinñfpi Adamo fwí épéaná urí néra úwiniginirri ramixinñfyí aninñf míramixárinípa erí seáyí e imóninñf niaíwí Gorixoyaéne gwíninñf neaíkweaawáraná imónanfwápi tñni axfpi imónirri éwiniginirri ramixárinñfirini. Amípí xfo imixinñfpi xegípi ramixárinñfmaní.

Ríwéná ámi píráníḡ imixíimigíniri Gorixo ramixárinḡrini. ²² Nene nijfáriní. Apixí niaíwí xírímíniri nání “yeyí” riri ríninḡ winiri yarínḡpa amipí níní Gorixo imixinḡyí ení ámi míramixárinḡ imónimfániri nání axípinḡ “yeyí” riri ríninḡ winiri yarínḡrini. ²³ “Yeyí” riri ríninḡ winiri yarínḡpi, ayí apini maríái, ámaéne Gorixoyá kwíyípi —Apí amipí ná rfwíyo neaiapimfániri níwákwíninḡ neaiapinḡpirini. Apí tḡwaéne ení Gorixo negí warápi sinḡ inani nání nearoayírori xfo xegí piaxí neamení nání neaimixiri enííná nání “yeyí” nírane xwayí nanirane ḡweaḡwiní. ²⁴ Gorixo yeáyí neayimixemeáagi nání amipí nanḡ xfo neaiinḡápi nání diḡ níwikwímori ḡweaḡwiní. E nerí aí amipí nene diḡ níwikwímóa warḡwápi rixa níneaímeari sinḡwiríyí, siní api oneaímeaniri diḡ wikwímopaxí menini. Ámá diḡ wikwímoarḡgápi rixa wímeááná siní api nání diḡ níwikwímopa yarínḡgá nani rarínini. ²⁵ E nerí aí nene “Gorixo seáyí e imóninḡ api neaimixinḡfáriní.” yaiwiarḡwápi siní míneaímeapa enáná diḡ níwikwímoranénáyí, símí níxeadípenírane gini gíná neaímeanirfeninḡoiniri aninḡ miní xwayí naniri ḡweaḡinḡwáriní.

²⁶ Negí diḡ wikwímoarḡwápimi dání diḡ síxí inarḡwápa Gorixoyá kwíyípi ení omí diḡ owíkwíroaneyiniri neríná enḡ meáninḡwaéne arirá neaiarḡrini. Omí rixinḡ nuríranéná “Apí urípaxírfani?” míyaiwí majíá yarínḡgwi aí kwíyí xaminḡpi xwíyíá tñí murípaxí imóninḡ araríxí

niriríná apaxípaniñí nimóniri neauriyariñirini.
 27 Neauriyaríná Gorixo —O anani ámayá xwioxíyo adadí niwiri pí pí diñí moarígíapí nání nijfá imónariñorini. O xegí kwíyípi xíoyá ámaéne nání nineauriyiríná gí ámayí e imónífríxiniri wimónariñípiní neauriyariñagí nání pí pí urariñípi nání anani nijfá imónini.
 28 Nene nijfá re imóniñwini. Amípi níni Gorixomi diñí sixí uyarígíáyo wímeaaríñípi nañí imóniñípirani, sipí imóniñípirani, oyá diñí tñí nañí wimíxinífa nání wímeaaríñirini. Ámá xíoyá imónífríxiniri yaiwiáragípi tñí xixeni imónífríxiniri wéyo ía umiriñíyo e wiiariñirini.
 29 Ayí rípi nánirini. Ámá amípi níni sini mimóniñáná xíoyeáyí uyimíxemeanífa nání xámí nijfá imóniñíyí xewaxo imóniñípa ayí eni axípi nimóniríná Kiraiso xiráoniñí imóniri xogweá obaxíniñí tñi imóniri enífa nání repeariñirini.
 30 Repeariñíyo apini niwiri pñí miwiárí ámá xíoyá imónífríxiniri wéyo ía umiriñíriní. Wéyo ía umiriñíyo apini niwiri pñí miwiárí “Gí íwo upeiñípiní dání diñí wíkwíroariñagífa nání wé róniñí imónígíáyirini.” ráriñirini. E ráriñíyo apini niwiri pñí miwiárí seáyí e xíoye imóniñípa ayí eni axípi imónipírfá nání wimíxiníriní.

“Diñí sipí Gorixo nene nání neaiariñípi wí pírfí rakipaxí mimónini.” uríñí nánirini.

31 Gorixo apí apí e neaiñí enagí nání píoi rariRéwini? O nene tñí nawíni imóniñagwí nání go símí tñí neaipaxí imónini? Oweoi, wí e mimónini. 32 O xegí xewaxomi kíyí mímiaúni

nene nání xe opíkípoynírí urowárenapíñí enagí nání nene re miyaiwipaxí renwíní, “O ayí ení xíxe onípoynírí miyaiwí xíoyá xewaxo anípá wírenapíagí nání amípí xíomí píraníñí xídipaxí imónaní nání imóníñípí ení ananí neaiapínfáríní.” miyaiwipaxí renwíní? ³³ Goríxo íá yiyamíximí neaiñene go xwíyíá neaxekwímopaxí imóníní? Oweoi, wí e mimóníní. Nene nání “Wé róníñí imónígíáyíríní.” ráríño, sa Goríxo enagí nání ³⁴ áamá go negí íwí enwápi nání xwíyíá neameárípaxí imóníní? Oweoi, ayí rípi nání wí e mimóníní. Jisasi Kiraiso —O nene nání peñoríní. Apíní mé áamí níwiápínímearí xano tñí xíxeni nimónírí xegí wé náúmíní ñweañoríní. E níñwearíná apaxípáníñí nimónírí ríxíñí neauríyaríñoríní. O apaxípáníñí nimónírí ríxíñí neauríyaríñagí nání áamá xwíyíá neameárípaxí wo meníní. ³⁵ Kiraiso nene nání díñí sípí níwírí neaiñípí pí pírfí rakípaxí imóníní? Xeaníñí neaímeáánáraní, rímewá níneairínáraní, áamá wí xwíraimímí neaikíxéánáraní, aiwá nání díwí níkeamóníranénáraní, íkwauyíxí nimóníranénáraní, áamá wí miyíó ráríáyo nene nuríkwínírnáraní, kirá tñí rírómí neaiarínáraní, apí nípiñí níneaimearí aiwí Kiraiso díñí sípí níwírí neaiñípí wí pírfí rakípaxí mimóníní. ³⁶ Nioní seararíñápi Bíkíwíyo nírinírí eáníñí rípi tñí xíxeni imóníní, “Nene Goríxoxíníyaéne imóníñagwi nání íníná pípíkímí neaianíro yarígíáríní. ‘Nañwí nípíkianíwá nání ríá imóníní?’ níyaiwíro píkiarígíápa

neaiapíkiarígáráni.” Nírínirí eáníñf apí nioní seararíñápi tñí xixeni imóníni. ³⁷ Apí nípiñí neaímeaaríñagí aiwí negí dñf síxí neayíñomi dání xopíráríñíñf níwiranéná mígí níwimíxírane xopírárí wiaríñwáríni. ³⁸ Nioní rípi aga nípiimóníni, “Nene níperínáraní, síni xwíá tñyo níñwearínáraní, añíñajíraní, imíóraní, amípi agwí ríná imóníñfípiaraní, amípi ríwéná imóníñfápiaraní, añf pírfyo dánf eñf eáníñf imónígíáyíraní, ³⁹ añíñají tñíñmíni imóníñfípiaraní, xwánají tñíñmíni imóníñfípiaraní, ai amípi níní Goríxo imíxíñfíyí wí dñf sípi o nene nání neaiaríñfípi —Apí Áminá Jisasi Kiraiso neaiñfípimí dání síwá neaiñfípiñíni. Apí wí pírfí rakípaxí meníni.” nípiimóníni.

9

“Gí Judayí obaxí Jisasomí ríwí umogíá eñagí nání gí dñf ríá níxearíni.” uríñf náníñíni.

¹ Nioní Kiraiso tñí ikáríñíñáoní eñagí nání agwí nioní searímípi nepa searímíñíni. Goríxoyá kwíyípi neaíwapiyaríñfípimí níxídiríná dñf níyaikirorí “Ayí ananírfani? Sípírfani?” níyaiwírí píkínaríñápi nioní yapí míseararíñagí nání sopíñf níwaríni. ² “Gí Isíreríyí Jisasomí ríwí numero ‘Yeáyí neayimíxemeaníá nání uowárenapíñfo, ayí omaní.’ yaiwiaríñagíá nání íníná nioní dñf ríá níxerí íkíñíñf nuyimíñíñí erí niaríni.” seararíñíni. ³ Goríxo Poroní síni Kiraiso tñí nawíni mikáríñípa oenírí peá níñímorí emí nímoaríñfípimí dání nioní gí nírixímeáyí —Ayí gí ámá gwí axírí imónígíáyí

nánì rariñini. Ayí Kiraisomi ðiñí wìkwíropíri nánì arirá wipaxí eñánáyí, “Xe peá onìmonì.” nimónipaxírinì. ⁴ Ayí gí Isíreríyí nánì rariñini. Goríxo xegí piaxí mení wimixiñíyírinì. Moseso tñni áamá ðiñí meaní e nemeríná Goríxoyá apákíki inaríñípì siñwí winagíáyírinì. Goríxo “E nìseaiimíárinì.” réroáríñípì aríá wiagíáyírinì. Nwí ikaxí Moseso eañípì meagíáyírinì. Omí yayí wianíro nánì epaxí imóniñípì nánì niñíá imónigíáyírinì. Símimaníyo dánì Goríxo “E nìseaiimíárinì.” uríñíyírinì. ⁵ Xiáwo íriñí xámì imónigíáwa, ayí ayíyárinì. Ayíyá xiáwíyo dánì yeáyí neayimíxemeaníá nánì imóniño áamá imóniñírinì. Amípi niyoní seáyí e wimóniño, ayí oriñì. O Goríxo, aníñí íníná nene yayí umepaxí imóniñoriñì. “E éwanigíni.” nimónarinì.

Áamá Goríxo íá yamíxáríñíyí nánì uríñípì nániríni.

⁶ Gí Judayí nápi Jisasomi ríwí umogíá enagi aí “Xwíyíá Goríxo ayo ‘E nìseaiimíárinì.’ uríñípì pisíí weárinì.” ripaxímanì. Ayí rípi nániríni. Negí aríto Jekopoyá íwiárfawéyí nñni omí dánì nemeága nuro nánì Isíreríyí aiwí wí Goríxoyá mimóniñagíá nánì nñni nepa Isíreríyí imónigíámanì. ⁷ Ebírfamoyá íwiárfawéyí nñni ení xíoyá enagi aí nñni Goríxoyá niaíwíñíñí imónigíámanì. Oweoi, eñíná Goríxo Ebírfamomí re uríñiniginí, “Dixí rárfawé nepaxíñí imónigíáyí segí niaíwí wamí dánì maríáí, Aisakomí dáninì nemeága upíríárinì.” uríñiniginí. ⁸ Ayí rípi nánì seararíñini. Goríxo niaíwí Ebírfamo emeaníyí

níní nání “Ayí niaíwí nepaxíñí imónígíáyírfaní?” m+yaiwí sa niaíwí xfo Ebiríamomí símímanjyo dání xw+yfá uríñípimí dání emeanjyí nání “Ayí nepaxíñí imónígíáyírfaní?” niyaiwirí ríñíríní. ⁹ Ebiríamomí símímanjyo dání re uríñí enagí nání, “Xwiogwí wíomí rínáníñí imónáná Seraí niaíwí wo ríxa xiríñáná ámí bímfáríní.” uríñí enagí nání raríñíní. ¹⁰ “Goríxo apíní enjé enagí nání seararíñíní.” marfái, Rebekáí ámá ná woní, negí arfo Aisakoyá niaíwí ayáf agwí enáná enjípimí dání ení axípi síwá réníñí neaiaríní. Ámá nepa xfoyá imónígíáyí ámá eméanarígíápimí dání imónarígíámaní. ¹¹ Niaíwí ayáf Iso tñí Jekopo tñí síní m+xírí agwíyo neríná síní nanjé bí eri sípí bí eri mepa enáná Goríxo ámá xfo yaríñjépi nání re oyaiwípoyínírí, “O ámá nioniyá oimónípoynírí fá niyamíxárírfnáyí, wiwaníñjyí wigí nanjé epírfápíraní, sípí epírfápíraní, apí nání dñjé nímorí fá yamíxáríñjémaní. Sa xewaníño e emfánírí enwípeáragípi nání dñjé nímorí ámáyo fá yamíxáríñjérfíní.” Dñjé e oyaiwípoyínírí ¹² Rebekáimí re uríñínigíní, “Xíráo xogwáomí ínímí wurínnfáríní.” uríñínigíní. ¹³ Bíkwyó dání re ríníñjépi, “Goríxoní xogwáo Jekopo nání nínimónírí aí xíráo Iso nání mínimónaríní.” ríníñjépi nioní “Goríxo xfo wimónaríñjépiní yáraríñjérfíní.” seararíñjépi tñí xíxeni ríníní.

¹⁴ Ayínání píotí raníréwíní? “Goríxo ámáyo fá niyamíxárírfnáyá enjépi nípkwíní menjérfíní.” raníréwíní? Oweotí, wí e rípxí mimóníní.

¹⁵ Ayí rípi náníríní. Moseso Goríxomí ríxíñjé

uráná Bìkwíyo nìrìnrì eánìṅpa Gorìxo re urìṅnìgìnrì, “Ámá nionì wá owianìmìnrìnrá ananì wá wianìmìnrì. Ámá nionì ayá urìmìxìmìnrìnrá ananì ayá urìmìxìmìnrì.”¹⁶ Gorìxo e urìṅṅ eṅagì nánì ayí ámá wigí dṅṅ tṅṅ “E oimónaneyì.” yaiwiarìṅagí nánì íá yamìxàrìnrìṅyí imónarìgíámanì. E i oimónaneyìnrò anìṅṅ minì yarìṅagí nánì íá yamìxàrìnrìṅyí imónarìgíámanì. Sa Gorìxo wá wianarìṅṅpimì dánì íá yamìxàrìnrìṅyí imónarìgíámanì.¹⁷ Bìkwíyo dánì Moseso tṅṅnà Gorìxo Isipìyí mìxí ináyomì re urìṅṅ eṅagì nánì nene ananì dṅṅ axìpì mopaxìrìnrì, “Nionì xopìrìrì síápimì dánì eṅṅ eánìṅṅ nioniyá sṅṅnì piaumìnrì inìrì yoí nioniyá xwíá nìrìmìnrì yanì niwéa urì éwìnrìṅṅnìrì nioniyá dṅṅṅ tṅṅṅ joxì mìxì ináyí nìmónìnrì meṅweaṅoxìrìnrì.”¹⁸ Gorìxo e urìṅṅ eṅagì nánì nene re nìyaiwirane nìjṅá imónìṅwìnrì, “Ámá ‘Wá owianìmìnrì.’ wimónìṅyò wá wianarìṅṅrìnrì. Ámá ‘Dṅṅṅ wakìsì oinìpoyìnrì owimìxìmìnrì.’ wimónìṅyò dṅṅṅ wakìsì inìpìrì nánì wimìxarìṅṅrìnrì.” nìyaiwirane nìjṅá imónìṅwìnrì.

“ *‘Gorìxo nìpìkwìnrì mìyarìnrì.’ rìpaxì mimónìnrì.*” urìṅṅ nánìnrìnrì.

¹⁹ Seyìné re nìrìpìráoì, “Joxì neararìṅṅpì napa eṅánáyí, Gorìxo pí nánì ámá wigí sṅṅpì egíápi nánì sṅṅ ayairìrì wiarìṅṅrìnrì? O ‘Ámá xe apì apì oimónìpoyì.’ yaiwiarìṅṅpì ámá go pìrì urakìpaxì imónìnrì? Oweoì, wí e mimónìṅagì nánì rarìṅwìnrì.” E nìráná ²⁰ re searìmìnrì,

“Seyíné pí ámáíné nimónímáná Goríxomí xixewiámí wiaríñoi? ‘Xwáríá sixí xwíá tñí imíxííwá imíxaríñoimí “Niíwání imóníjápí pí nání e nimíxííni?” uríniñoi.’ ríseaimónaríni? ²¹ ‘Xwáríá sixí imíxaríño xwíá axí xéípmí dání xwáríá sixí wíxaú nimíxiríná wíwá ayí aiwá ríá nání imíxirí wíwá ráí sixí yinínfa nání imíxirí epaxí mimóníni.’ ríseaimónaríni?” searímíni.

²² Goríxo “Ámá íwí egíápí nání wikí nóníjípí owíwapíyimíni.” wimóníri “Pírí umamómí nání gí ení eáníjípí síwá owíwapíyimíni.” wimóníri nerí aí ámá xwáríá sixí xwiríá ikíxeníwínígníri ipímoáríniyíniyí imónígíáyo apaxí mé pírí mumamó kikiíá nerí sa síjwí níwíga waríjagí nání ámá go xixewiámí níwirí “Joxí nípíkwiní míyaríni.” urípaxí imóníni? ²³ O ámá xwáríá sixí wá wianíimígníri ipímoáríniyíniyí imónígíáyo —Ayí ení seáyí e xío imóníjípí bí imóníríxíniyí eníná dání ipímoáríniyíniyí. Ayo wá wianaríná ámá níni síjwí níwíniro re yaiwíríxíniyí, “Seáyí e Goríxo imóníjípí, ayí xegí bí imóníjí apíríani?” yaiwíríxíniyí wíníyo apaxí mé pírí mumamó kikiíá néra uníni. ²⁴ Ámá xwáríá sixí wá wianíimígníri ipímoáríniyíniyí imónígíáyí, ayí neneníni. Nioníyá oimónípoyníri wéyo íá neaumíriñeneríni. Gí Judayí wienení íá neaumíriñímaní. Émá wíyo ení íá umíriñíni. ²⁵ Nioní “Goríxo émáyí ení nioníyáyí oimónípoyníri wéyo íá umíriñíni.” searíjápí eníná xwíyíá wíá rókiamoagí Xoseao Bíkíwíyo níri eanjí rípi tñí xixeni

rínini, “Ámá Gorixoniyá mimónigfáyf nání ‘Gf ámarini.’ riri ámá diñf sixf muyipa enjáyf nání ‘Gf diñf sixf uyiñáyf rini.’ riri emfá rini.

²⁶ Anj nioni ‘Ámá nigfyinémani.’ urinápí nání re riprfárini, ‘Niaíwí Nwta diñf niyiminjf tñoyáyf rini.’ riprfárini.” Xoseao e niri eanj rini.

²⁷ Eniná wta rókiamoagf Aisaiaoyf riniño Isireriyfya fwiárfawéyf nání niri rina re riñf rini, “Isireriyfya fwiárfawéyf ámá obaxf inki rawrawápami enjyf imóninjpa imóninjagf aiwí Gorixo árínf pimi yeáyf uyimixemeanfá rini.

²⁸ Áminá Gorixo ‘Xwta tfo ñweagfáyo pirf umamómigini.’ riñfpi niyá rina sini mé pirf umamoá rinfá enagf nání rarinjini.” Aisaiao e niri eanj rini.

²⁹ “Gorixo xegf Judayo wá m>wianipa nerfnáyf, wí yeáyf uyimixemeanjyf imónipaxf menini.” oyaiwípoyiniri nání Aisaiao ámí rípi eni riñf rini, “Ámináo —O añfnajf nini siminjf winarigforini. O Isirerene negf ámá bi xe onweá poyiniri siñwí m>neanipa nerf siñwiriyf, ámá añf Sodomiyf riniñf pimi ñweáyf tñf Gomorayf riniñf pimi ñweáyf tñf nñf anfa imónagfápa nene eni imónaniri enwá rini.” niri eanj rini.

“Judayf xenwf xfdarigfa enagf nání wé rónigfáyf mimónigfá rini.” urinjf nánirini.

³⁰ Ayináni nene píof raniréwini? Sa rípi ranfwni. Émayf wí “Gorixo ámá nání ‘Gf wé rónigfáyf rini.’ niri rina ayf apimi dani rárarinj rani?” niyaiwiro “Wé róninjwáyf” oimónaneyiniro aninj minf mepa nero aí api

tíni xixeni imónigfawixini. Wé róniηf Gorixo ámá Jisasomi dñf wíkwíroarñagfa n+wíniríná rárarñfpí apí tíni xixeni imónigfawixini. ³¹ E imónñagfa aí Isíreriyf ηwf ikaxf rññfpimi nixídirñfpimi dání wé róniηf oimónaneyñiro anñf minf neróná wé róniηf ηwf ikaxf eánñfyo rññfpí tíni xixeni mimónigfawixini. ³² Ayf pí nání apí tíni xixeni mimónigfawixini? Ayf Jisasomi dñf n+wíkwírorñfpimi dání oimónaneyñiro mé wigf dñf tíni ηwf ikaxf rññf rñpimi nixídirane oimónaneyñiro yarñagfa nání wé róniηf apí tíni xixeni mimónigfawixini. Ayf Jisasomi —Judayf Jisasomi nñpikiro aí “Gorixomi xewaxomi wí pkipaxenemant. Ayínání o Gorixomi xewaxomant.” rarigfa enagí nání o sñjá ámá nikirñpeañrñ ná eánarñgónñf imónñjorññ. Omí nikirñpeaññro nánñf eánñgawixini. ³³ Bíkwíyo dání apí nání xixeni re nñrññrñ eánññ, “Arfá époyf. Gorixoní dñwf Saioniyf rññfpimi —Apí Jerusaremíyo rñññ. Apimí ámá nikirñpeañrñ ná eánñro sñmirñf wirñ epñrñfá nání sñjá wo e tíññ. E nerñ aí omí dñf wíkwírófáyf xfo rññfpí tíni xixeni wiññfá enagí nání ayá wí epñrñfámanñ.” Bíkwíyo dání xixeni e nñrññrñ eánññ.

10

“Judayf nápi Kiraisomi dñf mñwíkwírogfá enagí nání Gorixo yeáyf uyimñxemeanñmanñ.” urññf nánñrññ.

¹ Gí níríxímeáyíné, Goríxo gí Isíreriyo yeáyí uyimíxemeáwíniginírí íkíníñí sípí niaríñagí nání omí ríxíñí aníñí miní wuríyaríñáriní. ² E nerí aí ayí yeáyí míyimíxemeáníñoí. Nioní ayí yaríğápi nání píráníñí dñí íá nírírí nání áwaní raríñí. Ayí Goríxomí oxídaneýíñíro símí níxeadípeníro nero aí píráníñí dñí neñwípémáná míyaríñoí. ³ Ayí rípi nání seararíñí. Ayí “Ámá e yaríğápipimí dání Goríxo ‘Wé róníğáýíneríni.’ uraríñíñí?” níyaiwiríná xenwí yaiwiaríğáriní. Xenwí dñí re níyaiwiro, “Negí píráníñí yaríñwápipimí dání Goríxo ‘Wé róníğáýíneríni.’ nearíñíñí.” níyaiwiro apíni níxídirí nání Goríxomí yeáyí símanwíyóníñí míwuríñipa ero “Apí neróná wé róníğáýíné imónípíñíñí.” ráríñíñípimí míxídípa ero egíá enagí nání seararíñí. ⁴ Gí Judayí dñí re moaríğápi, “Ñwí ikaxí ríñíñípimí níxídiríñíyo dání wé róníñwaéne imónaníwáriní.” Dñí e moaríğápipimí Kiraiso pírí wiaíkímoníñí. E ení enagí nání omí dñí wíkwírófá gíyí gíyí nání Goríxo “Wé róníğáýíñí.” ráríñíñí. ⁵ Moseso ámá wé róníğá imónípíñí nání ñwí ikaxí eáníñípimí xídaríğáýí nání nírí ríwamíñí nearíñá réníñí ríñíñí, “Ámá wé róníğá imónípíñí nání ñwí ikaxí eáníñí rípi nípiní yaríğáýí xíxeni e neríñípimí dání dñí níyímíñí tíğá imónípíñíñí.” ⁶ Wé róníñí ámá ñwí ikaxí eáníñípimí xídaríğápipimí dání imóníñípi nání Moseso e ríñí enagí aiwí dñí wíkwírówápipimí dání “Ámá wé róníğáýíñí.” ráríñíñene

Kiraiso yeáyí neayimixemeanía nání ríxa níweapírí nípémáná ámí wiápínímeaní enagí nání Bíkwyó dání nírinírí eáníñípa re raríñwáríní, “Re míyaiwinípaní, ‘Anínamí nání gene peyaníwáríani?’ míyaiwinípaní. Ayí xwíyá ‘Apimí dání Goríxo amáyo yeáyí uyimixemeaníaríní.’ ríníñípi aríá wianíwá nání Kiraisomí anínamí dání gene nípeyirane nípeameámi weapaníwá nání raríñíní. ⁷ Rípi ení míyaiwinípaní, ‘Síríríkí síríwí mayí imóníñímí nání gene weaníwáríani?’ míyaiwinípaní. Ayí Kiraisomí amí dání gene níwepínírane nípeameámi yapaníwá nání raríñíní.” ⁸ Bíkwyó xwíyá Goríxoyápi nání píoi ríníní? Rípi re ríníní, “Xwíyá api ná jíamí mimóníní. Anwí e segí símímaní tñí e imóníñagí nání api ananí xwíyá ríro dñí moro epaxí imóníní.” Bíkwyó e ríníní. Xwíyá amá Jisasomí dñí wíkwíróríxínírí none wá raríñwápi nání raríñíní. ⁹ Xwíyá api, ayí rípiríní. Amáyíné ayá mé Jisaso nání “Ámínáoríní.” níriní woákíki erí “O Goríxoyá dñí tñí xwáripáyo dání wiápínímeaníriní.” níyaiwirí dñí wíkwírorí nerínáyí, Goríxo yeáyí seayimixemeaníaríní. ¹⁰ Ayí rípi seararíñíní, “Goríxo amá wo Jisasomí dñí wíkwíroaríñagí níwíníríná ‘Wé róníñoríní.’ rárírí maníyo dání woákíki yaríñagí níwíníríná yeáyí uyimixemearí yaríñíríní.” seararíñíní. ¹¹ Nioní seararíñápi Jisaso nání Bíkwyó dání re nírinírí eáníñípi tñí xíxeni seararíñíní, “Amá omí dñí níwíkwírorínáyí, xó ríñípi tñí xíxeni wiiníá enagí nání ayá wí winíníá meníní.”

niríniri eáninípi tñni xixeni rarínini. ¹² Ayí rípi nánirini. Áminá diní nineneni wíkwíroarínwáo —O áamá arírá neáiwíniginiri yaríní wiarígá niyoni wá bi onímiápi mívianí ayá wí wianarínorini. O ná woni enagi nání Judayo xegí bi wiiri émayo xegí bi wiiri yarínímaní. ¹³ Bíkwiyo re niríniri eániní rípi “Giyí giyí Ámináo yeáyí oníyímíxemeaniri yaríní wíáyó yeáyí uyímíxemeaníáriní.” niríniri eáninípi nioni seararínápi tñni xixeni axípi rinínagí nání seararínini. ¹⁴ Áamá wo gí Judayí nání re níránáyí, “Kiraisomí diní mívíkwírogá enagi nání aríge nero yeáyí oneayímíxemeaniri yaríní wípíráoi? O nání aríá mívígíáyí enagi nání aríge nero diní wíkwíropíráoi? Áamá wo o nání wáf muríní enagi nání aríge nero aríá wípíráoi? ¹⁵ Goríxo áamá wa wáf urípíríá nání murowáríní enagi nání aríge nero wáf urípíráoi?” Áamá wo Poroní rarínápi pírfí nírakímíniri nání e níránáyí, re urímíini, “Bíkwiyo dání ‘Áamá xwíyíá yayí winípaxí imónínípi wáf urímearígíáyí nurémearíná ayí awíaxíriní.’ niríniri eánínagí nání wáf urípíríá nání Goríxo ríxa murowárípa rejiniginí? ¹⁶ Wáf ourímépojíniri urowáríagí aí Judayí nñni xwíyíá yayí winípaxípi píráiní xixeni aríá níwiro míxídígíawixini. Wíá rókiamoagí Aisaiáo Bíkwiyo re níriri eanírini, ‘Ámináoxini, none áwaní urarínwápi giyí aríá níneairí diní íkwíroaríní? Oweoi, wí e míyaríníoi.’ Níriri eaní apí nioni seararínápi tñni xixeni imónínagí nání rarínini. ¹⁷ Ayínání nene níjía

rìpì imónìḡwìní. Ámá xwìyíá Kiraiso nánì aríá nìwirìḡḡyò dání dḡḡ wìkwíroarìḡfárìní. Ámá wí xwìyíá apì wáḡ urarìḡfápìní dání aríá wiarìḡfárìní.” urìmííní. ¹⁸ Ámá wo “Xwìyíá Kiraiso nánì wáḡ rarìḡfápì Judayí napa aríá ríá wìḡfawìxìní?” nìránáyí, re urìmííní, “Aga ríxa aríá wìḡfawìxìní. Bìkwíyo dání re nìrìnírì eánìní, ‘Ámá xwíá rìrì nìrìmìní ḡweagfáyí wìḡḡ maḡḡ ríxa aríá wìḡfawìxìní. Ámá aḡḡ nìmìní ḡweagfáyí wìḡḡ xwìyíáapì ríxa aríá wìḡfawìxìní.’ nìrìnírì eánìḡaḡḡ nánì ‘Judayí ríxa aríá wìḡfawìxìní.’ rarìḡḡní.” urìmííní. ¹⁹ Ámì ámá wo “Xwìyíá wáḡ uragfápì nánì Judayí majíá imónagfáríani?” nìránáyí, re urìmííní, “Oweoí, émayí aí nìjíá imónìḡánáyí, ‘Judayí nìjíá mimónagfárìní.’ rìpaxí menìní.” urìmííní. Moseso Gorìxo nánì re nìwuriyirì eanḡḡ eḡaḡḡ nánì rarìḡḡní, “Judayíné Gorìxonì ámá xenḡwí wíyo píránìḡḡ mearìḡaḡḡ sḡḡwí nìnanìrìná sḡpì dḡḡ wíaiwipírfárìní. Ámá seyíné ‘Majíá imónìḡfáyírìní.’ wíaiwiarìḡfáyò píránìḡḡ mearìḡaḡḡ sḡḡwí nìnanìrìná wìkí wónìpírfárìní.” Moseso e nìwuriyirì eanḡḡ eḡaḡḡ nánì rarìḡḡní. ²⁰ Judayí “Gorìxo émayò maríáí, nenenì neamímìnífárìní.” yaiwiarìḡaḡḡ aí wíá rókiamoagf Aisaiò enì xwìyíá Gorìxo nánì nìwuriyirìná ayá igìḡ mé nerì re nìwuriyirì eanḡḡrìní, “Ámá omì ge dání wìnímeanìréwìnírì mìyarìḡfáyí Gorìxonì ríxa sḡḡwí nanìmeagfáyírìní. Ámá Gorìxonì nánì yarìḡḡ mìwipa egfáyò nìwanìḡonì xámì

piaumimí wininjarini.” Émáyf nání Aisaiáo e níriri ríwamíñf neari aiwi ²¹ gí Isireriyf nání Gorixo ríñf rípí ríwamíñf eañfíñf, “Ayf Gorixoní tífamini obífoyinrí aníñf miní wé awiá níwíaxfdiríná ná mé ámá mañf níwíalíkirí ríwí sítwá yiri yarígfáyo wé awiá wíaxfdiríní.” nírirí eañfíñf.

11

“Isireriyf árínf bimi Gorixo wá wianaríñfpi wímeaarini.” uríñf nánirini.

¹ Ayínání “Gorixo xegf Isireriyó ríxa aníñfni ríwí umonfíñf.” ríminiréini? Oweoi, wí e rípaxf menini. Nioní ení Isireriyf wonirini. Ebirfámoyá íwíarfawéyf wonirini. Síyikf Bejímáno tñni imóníñá wonirini. Nioní e imóníñáoní aí Gorixo wí ríwí minímonf enagí nání “‘Isirerí níyoní ríxa aníñfni ríwí umonfíñf.’ rípaxf menini.” seararíñfni. ² O xegf ámáyo —Ayf amípí siní mimóníñáná íá yiyamíximí eníyfíñfni. Ayo wí ríwí umonfímaní. Wíá rókiamoagf Irajao nání Bíkwyó nírinrí eáníñfpi siní majfá rimóníñoi? O Gorixo ayo ení xíxe ríwí umówinígini rí xegf Isireriyf nání aníñúmí ikaxf nurífná re uríñinígini, ³ “Ámináoxini, díxí wíá rókiamoarígfáwami nowamini píkiro joxí nání rídiyowá epírfá nání íraf oníñyf pípinamí ero éfá enagí nání joxí dñf ríkwíroná yoparoní ñweañfni. Nioní ení nípkianíro nání ríxa pífá niaríñoí.” urfagí aí ⁴ Gorixo píoi uríñinígini? “Joxini marfát, ámá nñni nioníyá imóníñyf 7,000 imónini. Ayf

wayá ñwá xopaikigí imóniñí Bfariyi riniñipimi xómiñí niyikwiro yayí mumeariğıáyíriñi.” uriniñigini. ⁵ Ayinani enina e imóniñipa agwi rina eni axipi arini wí Gorixo xegí wá wianariñipi tñi xixeni nerina ía neayamixiñí arini wiene ñweañwini. ⁶ Gorixo amayo ía nuyamixirina xegí wá niwianiriñipimi dani ía uyamixiñí enagi nani “Ámaéne naní bi yariñagwi niñeaniñi nani ía neayamixiñirini.” yaiwipaxí menini. Áma naní yariñagfa nani ía nuyamixiri siñwiriyí, wá wianariñipi mimóní, mimóní wá wianariñipi imóniminiñi enirini. ⁷ Ayinani pioi ríparini? Isireriyí wé róniñí api oimónaneyinro aniñí miní yariğıapi mimónipa egfa aiwi amá Gorixo xegí diñí tñi ía uyamixiñiyini xixeni imóniğıarini. Winiyí Gorixoyá diñíyo dani wigí diñí rixa wakisi iniğıarini. ⁸ Nioni seariniapi tñi xixeni Bikwíyo dani re niriñiri eaniñipa, “Ayí diñí píraniniñi niñoro ‘Gorixo api neaiwapiyimiriñi rfa yarini?’ niyawi érixiñiri kaka siñwí aniñi arikwíkwí arfa wiri diñí xaxá meri epiñi wimixiñí enagi nani api e nera niñfasana agwi rina eni sini yariñoi.” Bikwíyo dani e niriñiri eaniñipa agwi rina xixeni diñí wakisi inariñoi. ⁹ Depito eni re riñirini, “Ayí ‘Niwayiróniri ñweañwini.’ niyawiñi maiwi ñweañana aiwa yayí yaniro nani nimixiro narigiapi diñí Gorixoxiniya tñi xe sipogwiniñí imóniri mriñiniñí imóniri ewiniñini. Xe nikiriñeaniñi na eanariğıariniñí imóniri rfa meaarinariğıariniñí imóniri ewiniñini. ¹⁰ Gorixoxi yariñipi nani

sijwí anopasínipírí nání joxiyá díní tñí sijwí xe sía uyinírí joxí yarínípi nání majía nero ikárinarígíápi xe aníní aiwá ía xwéníní nímearíkwínimí emero érxíní.” Depito e rínípa gí Judayí nápi xixeni api nero díní wakísí inaríní.

“Judayí maní wiaíkgíá enagi nání Goríxo émáyíné yeáyí seayimíxemeaaríní.” uríní náníríní.

¹¹ Ayínání áamá wo yaríní re níánáyí, “Judayí Jisasomí díní míwíkwíropa nero níkirípeánírí ná neáníríníní neróná aníní axípi e imónaríwanígínírí egíáraní?” Yaríní e níánáyí, re urímíní, “Aga oweoi, ayí wiaíkgíá enagi nání Goríxo émáyo yeáyí uyimíxemeaaríní. Judayí o émáyo naní wíarínagí sijwí níwíníroná sípi díní níwíaiwíro Jisasomí díní owíkwírópoyínírí nání e yaríní.” urímíní. ¹² Ayí maní wiaíkgíá enagi nání agwí ríná Goríxo áamá xwíá tíyo nweagíá wíníyo naní ayá wí níwíiri aiwí Judayí Goríxo ía uyamíxíní níní ríxa Jisasomí díní níwíkwírorínáyí, émáyo ení naní xwapí ayá wí wíiníáriní. Judayí níkirípeánírí ná eánígíá enagi nání Goríxo émáyo naní ayá wí níwíiri aiwí Isíreri Goríxo ía uyamíxíníyí níní Jisasomí díní níwíkwírorínáyí, émáyo níwíiríná xámi naní wíinípa mé ámi seáyí e imónínípi wíiníáriní.

¹³⁻¹⁴ Agwí Romíyo nweagíá émáyíné xwíyíá bí osearímíní. Goríxo émáyo wáí ourínírí nírowárenapínóní enagi nání nioní e neríná rípi ení yarínáriní. Gí áamá gwí axírí imónígíáyí “Goríxo émáyo naní ríá wíaríní?”

nıyawiwo sipí dıńı wıaiwıarıgıápımı dání wıerıkiemeáımıgıńırı xıo émáyo ourınırı nırowárenapıńıpı yarıńárını. E nerıńá “Gorıxo e éwınıgıńırı nırowárenapıńıpı seáyı e imónıńıpırıanı?” nıyawiwi yayı tńı néra warıńárını. ¹⁵ Ayı rıpı seararıńını, “Gorıxo Isırerıyo rıwı umonıpımı dání ámá xwıá tıyo ńweagıá wınıyı tńı xıo nawını pıyıá wırınıgıáyı imónıńagıá nánı Isırerıyo ámı numımınırıńá ayı rıxa xwárıpáyo dání wıápınımeáıáyınıńı imónıpırıárını. ¹⁶ Bisıkerıá iwamıó nımıxırıńá xámı bı onımiápi nıxerı ‘Rıpı, ayı Gorıxo nánıpırını.’ nıyawiwi tána nápi nıpını Gorıxoyánıńı imónarıńıpa Judayı fıwıarıawéwa Gorıxoyá imónıgıá enagı nánı rıwıyo imónıgıáyı enı axıpı oyá imónıpırıárını. Íkıá pıpıńı wırı ‘Gorıxo nánırırını.’ nıyawiwi nıtırıńáyı, reńı enı oyá imónıńıpa Judayıya xiáwo írıńıyı Gorıxoyá imónıgıá enagı nánı rıwıyo imónıgıáyı enı axıpı oyá imónıpırıárını.” seararıńını. ¹⁷ E nerı aí ewayı xwıyıá rıpı osearımını, “Gorıxo xegı Judayo rıwı numorıńá íkıá orıpı reńınıńı bı nórearı émáyıné —Seyıné reńı orıpı ámá ıwıá urarıgıá marıáı, orıpı xegıpı yaparıńıpımı dánınıńı reńı eánıgıáyınerını. Seyıné Gorıxo nımearı wınıyı reńı eánıgıe seanwırırıı enagı nánı seyıné orıpı pıpıńıpımı dání iniıgı nınırıńá Judayıya xiáwo írıńıyo Gorıxo nańı wııagıpımı dání iniıgınıńı nınırı reńı wınıyı tńı pıránıńı reńı onarıgıárını. ¹⁸ E nerı aiwi Judayo Gorıxo rıwı numorıńá reńınıńı óreanıyı nánı wárıxayıné mimónıpa

épyoi. Wárixane oimónaneyinirónáyí, xámi píraniní dñí n+yaikirori re mórixini, ‘Reñene pipiní nání iniigí imixarinqwámaní. Pipiníyí — Ayí Judayíyá xiáwo iriníyirini. Ayí nene nání iniigí imixarinqirini.’ mórixini.” osearimini.

19 Émá Jisasomi dñí wíkwíroarigíáyíné re niránáyí, “Nene neañwiráriminiri nání ayo óreanirini.” niránáyí, 20 re searimíni, “Seyíné ananí rarinoi. Ayí Jisasomi dñí m+íkwíroarinqagí nání óreanirini. E nerí aí seyíné ení píyo dání maríái, sa dñí wíkwíroarigíápimi dání óreáe seañwiráriníyíné imónigíáyíné enagí nání wá mimónipa ero wáyí ero érixini.” searimíni. 21 Gorixo “Reñí íkíá bimi dání nóreari ñwiráriní maríái, íkíá ná apámi dání eáninípi xe oeánini.” miyaiwí óreaní enagí nání émáyíné ení “Xe oeánini.” miyaiwí axípi neaóreaniginiri “Wáyí érixini.” seararini. 22 Ayináni Gorixo ámáyo wá niwianiríná wirí wikí tñni niwiríná wirí yarínipí nání dñí mórixini. Jisasomi dñí m+íkwíropa nerinípimi dání nikiripeaaniri nániní eánigíáyo Gorixo wikí tñni niwiri aiwi émáyíné wá seawianarini. Seyíné dñí wíkwíroarigíápimi dání aniní wá seawianipaxí imóninánáyí, ayí ananí wá niseawiaga uníariní. E mepa nerínáyí, seyíné ení seawákwimo nányi. 23 Reñí óreámoniní imónigíáyí ení dñí m+íkwíró yarigíápi rixa emí nimoro dñí wíkwíroánáyí, Gorixo wigí óreane dání ámi ñwiráriníariní. Gorixo ananí ámi ñwiráripaxí enagí nání rarini. 24 Émáyíné

Gorixo íkíá oripí xegípi yapariñnamí dání nóreari ámá aiwá omiñí neríná mepa yariğfápa nerí ámáyanamí seanwiráriní enagi nání xegí anamí dání óreanípí anípaxí ámí wigí axínamí ñwiráripaxí imóninagí nání searariní.

“Gorixo ámí Isireriyó yeáyí uyimixemeanfáriní.” uriní nániní.

²⁵ Gí niriñimeáyiné, seyiné “Nene diñí émfí saímí monwaéneriní.” niyaiwiníro “Gorixo xegí Judayo aniní emí monfiriní.” yaiwipíriñiní xwiýfá yumfí imóniní rípi nání majfá oimónipoyiní minimónariní. Xwiýfá yumfí imóninípi, ayí rípiriní. Émá Gorixo fá uyamixiníyí níní xfo táfaminí bipíre nání Isireriyí nápi diñí wakísí niga upírariní.

²⁶ E néra numáná enáná Gorixo Isirerí niyoní yeáyí uyimixemeanfáriní. Nioní seararinápí Bikwíyo dání xwiýfá niriní eániní rípiáú sopiní niwariní, “Éfí neamíniníto díwí Saioní —Díwí Saioníyí rininípi Judayfá aní e nání rininípiriní. Éfí neamíniníto díwí Saioní ñweañwaéneyáo nimóniní Jekopoyá fwiárfawene uyíní yarinwápi emí neawiaikímonfáriní.” niriní eániní ²⁷ ámí wí e “Gorixoní wigí fwí egfápi yokwarímí niwiiríná ‘Rípi niwiimfáriní.’ réoárimíní.” niriní eániní enípiáú nioní seararinápí tñí xixeniríní. ²⁸ Judayfá xwiýfá yayí neainpaxí imóninípi ríwí numero nání Gorixomí símfí tñí wiaríğfáyí imóninagí nání Gorixo émayiné nañí seaiiariní. E nerí aí Gorixo wigí xiáwo íriníyo fá uyamixiní

enagí nání xfoyá dñí síxí uyiñíyí imóniñoi.
²⁹ Gorixo wá niwianiríná anipá niwiri nioniyá oimónipoyiniri wéyo íá numiriríná ámi yarápmíó miwiarinjo enagí nání rarinini.
³⁰ Émáyné eníná Gorixomi wiaíkiagíta aiwi agwi ríná Judayí xaminiñíyí wiaíkiarinjagíta nání Gorixo seyiné ayá searimixariní. ³¹ Judayí Gorixo émáyné ayá searimixarinjagí niwiniríná sipí dñí niseaiawiri ámi xfo tñáminí kinimónáná xaminiño ení ayá urimixinífa nání émáyné wiaíkiagíapa ayí ení axípi nero xfomi wiaíkiarinjo. ³² Gorixo áma niyoní Judayorani, émayorani, ayá urimixíimiginiri “Áma nñí gí mañí niwiaíkiarigíáyirini.” nírárirí gwíniñí yárinirini.

“Gorixo dñí émí saímí moño enagí nání yayí uméwaniginí.” uriní nánirini.

³³ Gorixo dñí émí saímí morí nijá imóniri enípi aga seáyí e imóninjagí nání nioní miní síñá weánipaxirini. Nene ámaéne dñí o “É éimiginí.” niyaiwiri moñípi nání aniní miní yarini niga nurane aí “É rífa moní?” yaiwipaxene menini. Nene dñí o nimori yarini nání aniní miní “Arige nimori rífa yarini?” niyaiwirane aí mfkípi nání xixeni dñí mopaxene menini.
³⁴ Nioní seararinjapi Bikwíyo dání re niriniri éaninípi tñí xixenirini, “Ámináo dñí moarinípi nání áma wí nijá rimóniño? Oweoi. Omí áma wí píraniní dñí ureñwípegíarani? Oweoi.
³⁵ Áma giyí winiyí xámi wííapi nání xfo wipaxí imóninorini? Oweoi.” niriniri éaninípi nioní

searariŋápi t́ni xixeni imónini. ³⁶ Amípi ńni oyá d́ŋí t́ni imóniri xegí imóniŋípa oyá d́ŋí t́ni śni imóniri o nánini imóniri enagí nání rariŋini. Nene íníná omí seáyí e numéra úwanigini. “E éwanigini.” nimónarini.

12

*“Ridiyowá Gorixo wimónariŋípi iníwanigini.”
uríŋí nánirini.*

¹ Ayínáni gí niri xímeáyíné, Gorixo wá neawianayariŋagí nání ení rirémixí bí osearimini. Naŋwí noní Gorixo nání ridiyowá yárarigíápa sewaniŋíyíné ení o nání ridiyowá siŋí siyikwí ḿniŋí x́o wimónariŋípiŋiŋí oimónaneyiniróná “Negí d́ŋíyo oxídinaneyí.” miyaiwí “Oyá d́ŋíyoní oxídaneyí.” niyaiwiro xamiŋíyíné ḿni winíŋírixini. E neróná Gorixomi yayí umeaniro nání epaxípi t́ni xixeni yariŋoi. ² Gorixomi mixídarigíáyí yariŋíápa axípi mé “E éŋírixini.” wimónariŋípi nání nijá imónipíri nání segí d́ŋí xámi moagíápi xe siŋí bí oneaimixiniri siŋwí winíŋírixini. Xe d́ŋí siŋí bí oneaimixiniríná x́o wimónariŋípi — Apí awiaxí imóniri oyá siŋwíyo dání apáni imóniri wé róniŋí imóniri enípirini. Apí nání anani nijá imónipaxíri. ³ Nioni Gorixo wá niniwianiri niŋípimi dání niyínéni woxini woxini rípi osearimini, “ ‘E imóniŋáoniríani?’ niyaiwiniríná dixí imóniŋípi nání nímúrorí ‘Seáyí e imóniŋáoniríani?’ miyaiwinipani. ‘E imóniŋáoniríani?’ niyaiwiniríná d́ŋí wíkwíroarigíá woxini woxini Gorixo e epaxo e

epaxo oimóniri simixiñipi nání dñj nimori dixí nepa imóniñipi tñni xixeni ‘E imóniñaonirfani?’ yaiwinirfñni.” osearimñni. ⁴ Negí wará ná wirími dání wéraní, síkwíraní, bí bí inñwñni. Bí bí inñwápi tñni axípiñni yarñwámani. Xixegíni yarñwárini. ⁵ E imóniñipa axípi Kiraiso tñni ikárinñwaéne ení re imóniñwñni. Obaxene aiwi omí dñj wíkwíroarñagwi nání nñnenení axípi wará ná bimí dání síkwí wé ayí imóniñipániñj nimóniri ikwíroniñwñni. ⁶ Nñnenení wá neawianñipi tñni xixeni nñeairíná xixegíni e epaxí e epaxí oimónipoyiniri neaimixiñj enagí nání xixegíni epaxí imóniñwápi tñni xixeni oyaneyí. Goríxo xwiytá xíoyápi wía urókiamófrixiniri neaimixánáyí, negí dñj wíkwíroarñwápi tñni xixeni e éwanigíni. ⁷ Negí wíniyo arírá wífrixiniri neaimixánáraní, wíniyo wíwapiyífrixiniri neaimixánáraní, ⁸ enj ríremixí wífrixiniri neaimixánáraní, xixeni e éwanigíni. Negí wíniyo negí amípi nñnowiayí inífrixiniri neaimixánáyí, sípí míwí éwanigíni. Negí wíniyo oumenweápoyiniri neaimixánáyí símí nixeadípenirane éwanigíni. Negí wíniyo wá wianífrixiniri neaimixánáyí, kípñj miyí yayí tñni éwanigíni.

“Kiraiso tñni ikárinñgíáyíné api api néra úfrixini.” urñj nánirñni.

⁹ Segí wíniyo dñj sípí nñwiríná mimóní mñwíwapiyipa éfrixiní. Sípí imóniñipi ríwímiñni nñmamori nanj imóniñipi íá xirífrixiní. ¹⁰ Xexíxexirímeáyí ayá rírimixí niníro píranñj menarigíapa inífrixiní. Negí wíniyo wéyo

umeaneyiníro símí xeadípenífríxini. 11 Ríwí síwíá miyí nírkwíniri éfríxini. Ámináomi níxídiróná xíoyá kwíyípi e níífríxini seaimíxaríñpimi síñwíráníñ wíaxídífríxini. 12 Ámináo seaiínápi nání dñí ikwímoarígíápimi dání dñí níá seainíwínigini. Xeaníñ seámeáána xwámámí wífríxini. Íníná Goríxomi ríxíñ urayífríxini. 13 Ámá Goríxoyá imónígíáyí wí díwí íkeamónaríñagíá níwíniríná segí bí mání wífríxini. Ámá añí mídání wí seámeáána segí añíyo nání nípemeámí úfríxini. 14 Ámá rímewá seaiarígíáyo Goríxo naní wíwínigíniri ríxíñ urífríxini. Ayo uramíxíwínigíniri ríxíñ murí naní imíxíwínigíniri ríxíñ urífríxini. 15 Ámá yayí yaríñagíá níwíniróná ayí tñí nawíni yayí ero ñwí eaaríñagíá níwíniróná ayí tñí nawíni ñwí earo éfríxini. 16 Segí wíniyo nání “Wíto sípíorini. Wíto nanorini.” miyaiwipani. Ná bíni axípi ní mófríxini. “Seáyí e imóníñwaéneríani?” miyaiwinípa nero ámá yunígíáyí tñí ananí gwiaumí níniro eméfríxini. “Nene dñí émí saímí moñwaéneríani?” miyaiwinípa éfríxini. 17 Sípi seaikáraná seyíné ení xíxe sípi miwikáripáni. Ámá níni “Api neríná xixeni ríá yarini?” yaiwiarígíápi nání dñí nímoró éfríxini. 18 Dñí míxímíni níkwímori mepa éfríxini. Ananí nepaxí enánáyí, ámá níni tñí piyíá níwíriniro ñweáfríxini. 19 Gí dñí síxí seayíñayíné, ríkíkíríto seaikáríáyo seyíné ení “Pírí oumamoaneyí.” niyaiwiro mé Goríxo wíki ríá ápiáwíníñ

wóniḡpi xe ayo wímeáwiniḡiniri sḡwí wíníírixini. Bíkwiyo dání rípi niriñiri eániḡagi nání searariḡini, “ Ríkikírío yarigíápi nání “Gorixoní pírf umamóimigiñi.” nimónarini. Ríkikírío seaikáríáyíné maríái, niñwanḡoni pírf numamori ríniḡí wimíárini. Ámínáo e riḡíriñi.” Bíkwiyo dání e niriñiri eániḡagi nání “Sewaniḡíyíné ‘Pírf oumamoaneyí.’ niyaiwiro xixe mñwipa érixini.” searariḡini. ²⁰ E mepa nero Bíkwiyo dání re niriñiri eániḡípa érixini, “Joxí tñni símí tñni inarigíáyí agwí wiarḡagi niñwiniñná aiwá mñni wiríñi. Gwíñí yeáyí wiarḡagi niñwiniñná iniḡí niwiri wiríñi. E niñwiniñná wigí sḡpí seaiarigíápi nání ayá wimoriñi.” Bíkwiyo dání e niriñiri eániḡípa érixini. ²¹ Ríkikírío seaikáríayo xixe sḡpí niñwironáyí, ayí seyíné xopíráríniḡí seaiarḡoi. Sewaniḡíyíné pírf oumamoaneyiniñiri nerónáyí, sewaniḡíyíné samḡniḡniḡí imixinarḡoi. Seyíné e mepa nero naḡíni niñwironáyí, xopíráríniḡí wiarḡoi. Ayínáni sa apini érixini.

13

“Gapimaníyo sḡmaḡwíyóniḡí yeáyí wuríñíwanigiñi.” uríñí nánriñi.

¹ Ámá ayí ayí gapimaníyo sḡmaḡwíyóniḡí yeáyí wuríñírixini. Gapimaní wí nimóniróná wigí dḡḡíyo dání imónarigíámani. Gorixoyá dḡḡíyo dání imónarigíárini. O xe oimónípoyniri sḡwí winarḡíyini gapimaníyí imónarigíá enḡagi nání rariḡini. ² Ayínáni gapimaníyo ámá ḡiyí wiaíkianiro nerínáyí, ayí Gorixo “E

oimón+poyi.” yaiwiñ+pi eni pírí rakianiro yariñoi. Ámá e éfáyí ríá meaarínaniro yariñoi.
³ Ayí r+pi nání searariñini. Gorixo gapimaní nimóniro seamenweagfáyí nañí yariñfáyo ení óf wimixí+r+xinirí wimixiñmaní. Sipí yariñfáyo ení óf wimixí+r+xinirí wimixiñfíní. “Neamenweagfáyí nání wáyí mepa oemini.” niseaimón+rínáyí, nañini eríini. E yariñagía siñwí niseanirínáyí, yayí seamepíríarini.
⁴ Seamenweagfáyí Gorixo seyíné nañí seaíí+r+xinirí wimixiñf enagí nání searariñini. E nerí aiwí seyíné sipí nerínáyí, ení óf eríini. Gapimaníyí kikiá éwanigini iri iwaní fá rixiríñoi? Oweoi, Gorixo sipí néra waríñfáyí re oyaiwípoyinirí, “O nene nání wikí wóniñagí nání gapimaníyí pírí e ríá neamamoaríñoi?” oyaiwípoyinirí seamenweagfáyí sipí yariñfáyo pírí umamó+r+xinirí wimixiñf enagí nání searariñini. ⁵ Ayínáni nene ayo símanwíyóniñf yeáyí wurínfwanigini. “Pírí míneamamopa epíríá nánini símanwíyóniñf yeáyí wurínfwanigini.” maríái, “Nene woni woni negí yariñwápi nání niyaiwiniríná ‘Ayo símanwíyóniñf niwuriniríná, apáni yariñwini.’ yaiwianfá nání eni símanwíyóniñf yeáyí wurínfwanigini.” searariñini. ⁶ “Apáni ríá yariñwini?” yaiwianfá nání eni gapimaníyo niñwí takisí nání miní wiaríñwáriní. Gorixo neamenweá+r+xinirí wimixiñowa píráníñf neamenweaaníro nání aníñf miní yariñagía nání searariñini. ⁷ Seamenweagfá giyo pí pí m+ni wipaxí imóniñfpi anani m+ni wíí+r+xiní.

Takisí nání pí pí nígwí wipírfa nání imónigfáyo sa ananí mñní wíríxini. Símanjwíyóninjí yeáyí wurínipírfa nání imónigfáyo e wuríníírixini. Wé íkwianjwíyo umepírfa nání imónigfáyo e uméírixini.

“Wíniyo dñj sípí nñwirfná njwí ikaxí rñnñjñpí tñní xixeni yarñjoi.” urñjñ nánirñní.

⁸ Seyíné íwí éfápimi dání “Nígwí neaiapei.” searípaxíyíné mimónipa éírixini. Apí mimóní “Dñj sípí neaii.” searípaxípñní imóníírixini. Pí nání marfái, áamá wo wíyo dñj sípí nñwirfná njwí ikaxí eánñjñpí tñní xixeni yarñj enjagi nání rarñjñni. ⁹ Bñkwíyo dání rípi rípi rñnñjñyí, “Meánigfáyíné wí tñní íwí minípaní. Nñwiápnímeari áamá mñpíkípaní. íwí mñmeapaní. Amípi wayá nání sñjwí íwí mñwínípaní.” apí apí rñnñjñyí tñní sekaxí ámi bí ení rñnñjñ enánáyí, nñní nawíni nñkwierorfná sekaxí ná bimñní, Jisaso “Jñwanñjoxi nání dñj sípí inarñjñpa áamá wíyo nání dñj sípí wíríxini.” rñjñpimi íkwíkwírf inñjagi nání seararñjñni. ¹⁰ Áamá wo womí nepa dñj sípí nñwirfná sípí bí wiarñjñmani. Ayínáni “Áamá wigí wíniyo dñj sípí nñwirfnáyí, njwí ikaxí rñnñjñyí tñní xixeni yarñjoi.” seararñjñni.

“Jisaso weapñfáyi añwi e enjagi nání píráññjñ éwanígní.” urñjñ nánirñní.

¹¹ Rípi ení osearímñní. Agwí ríná nene njweanjwáínná nání seyíné nñjñá imónñjoi. Sfá Kiraiso nñweapñí yeáyí neayimíxemeanfáyi nene dñj iwamfó wíkwíróáná ná jfamí

imóniŋápa sɪnɪ e mimóniŋagɪ nánɪ sá wegíáyíné wiápɪnimeapaxíná rɪxa rínárɪnɪ. ¹² Sɪfá nɪyiga núísáná rɪxa wíá nókía warɪŋápa sɪfá nene xwíá tɪyo ŋweanfá nánɪ imóniŋáyɪ rɪxa nóra warɪnɪ. Kiraiso weapɪnfá nánɪ aŋwɪ e imóniŋagɪ nánɪ áamá aikɪ nɪrɪrɪrɪ tarɪgɪfápa amɪpɪ sɪpɪ árɪwɪyíná yarɪgɪfápa pɪnɪ wiárɪrane áamá mɪxɪ nánɪ ikɪnarɪgɪfápa amɪpɪ nanɪ ikwáwɪyíná yarɪgɪfápa íá xɪrɪrane oyaneyɪ. ¹³ Áamá ikwáwɪyíná píránɪŋɪ yarɪgɪfápa neranéná papɪkɪ erane uyɪnɪf erane mepa éwanɪgɪnɪ. Áamá wí tɪnɪ íwɪ inɪrane iyɪ ede dánɪ onarɪgɪfápa monɪpa éwanɪgɪnɪ. Xeanɪŋɪ rɪnɪmerane sɪpɪ dɪŋɪf yaiwinɪrane mepa éwanɪgɪnɪ. ¹⁴ E mepa nerane negɪ Áminá Jisasɪ Kiraiso wimónarɪŋɪpɪ aikɪnɪŋɪ nɪyɪnɪrane íwɪ nánɪ íeapá neainarɪŋɪpɪ yanɪ nánɪ wí dɪŋɪf mɪmopa éwanɪgɪnɪ.

14

“Sérɪxímeáyo xwɪyɪfá numearɪro ‘Sɪpɪ yarɪŋoi.’ murɪpanɪ.” urɪŋɪf nánɪrɪnɪ.

¹ Áamá Jisasomɪ dɪŋɪf nɪwɪkwɪrorɪnáná wigɪf dɪŋɪf samɪŋɪf nɪwero ududɪf nɪwinɪro “Apɪ nerɪnáyɪf, Gorɪxo negɪ yarɪŋwápa nánɪ yayɪf enɪrɪfenɪŋoi?” yaiwinarɪgɪfáyo seyɪné ananɪ umímɪnɪpoyɪ. Ayɪf tɪnɪ xwɪyɪfá xɪmɪxɪmɪf inɪpɪrɪ nánɪ umímɪnɪpɪrɪ nánɪ mɪseararɪŋɪnɪ. Nɪŋɪnɪ nero umímɪnɪpɪrɪ nánɪ seararɪŋɪnɪ. ² Áamá Jisasomɪ dɪŋɪf nɪwɪkwɪrorɪnáná wigɪf dɪŋɪf enɪf neánɪro wí ududɪf mɪwinɪpa nero “Apɪ nerɪnáyɪf, Gorɪxoyá sɪŋwɪyo dánɪ ananɪ yarɪŋwɪnɪ.”

yaiwinarigfáyf pí pí reaxf winfípi anani narigfárini. Ámá Jisasomi diñf niwíkwírorfná wigf diñf samíñf wearigfáyf nanwf minf aiwánf narigfárini. ³ Ámá “Pí pí reaxf winfípi anani nípaxfíni.” niyaiwiro narigfáyf ámá “Nanwf nínípaxfmaní.” niyaiwiro mínarigfáyo peayf míwianípa oépoi. Ámá nanwf mínarigfáyf ení pí pí reaxf winfípi anani narigfáyo xwiyfá numearíro “Nípíkwíni míyaríñoi.” murípa oépoi. Ayo Goríxo ríxa umímíniñf enagi nánf raríñini. ⁴ Pí pí anani narigfáyo xwiyfá numearíro “Nípíkwíni míyaríñoi.” urarigfá gíyfné ámá woyá xínáiwáníñf nimóníro omíñf wíiarigfáyo xwiyfá numearíranénáyf, “Apánf yaríñwíni.” ríseaimónarini? Oweoi, xwiyfá numearífná “Sípí yaríñoi.” uríri numímínirí “Anani yaríñoi.” uríri epaxo ná woní wigf bosíworíni. Ayf nanwf nínírnáraní, mínípa nerfnáraní, wigf bosíwo —O Ámíná Goríxoríni. Oyá diñf tñf xíomi diñf niwíkwíróa upaxf enagi nánf o anani umímíniñfárini.

⁵ Ámá wí “Sfá ayi wí tñf xíxeni mimónini. Goríxoyá síñwíyo dánf ayá tñfyi rfa imónini?” yaiwiarigfárini. Wí “Sfá wíyi seáyf e mimóní nñf Goríxomi yayf umeanfáwá nánf apánf rfa imónini?” yaiwiarigfárini. Ámá ayf ayf “Sfá wíyi seáyf e imóníñfrani? Nñf axípi imóníñfrani?” niyaiwirfná “Nioní e ríyaiwiaríñini?” niyaiwirí ipímónírxíni. ⁶ Ámá “Sfá ayi seáyf e imóníñfyirani?” niyaiwiro xídarigfáyf Ámínáo nene yaríñwápi nánf yayf

owinínirí nání e yarígáriní. Ámá pí pí reaxí winíípi narígáiyí ení Ámináo nene yaríñwápi nání yayí owinínirí nání narígáriní. Ayí ananí níniróná wigí narígáipi nání Ámináomi yayí wiarígá enagi nání raríñiní. Ámá nanwí mñnarígáiyí ení Ámináo nene yaríñwápi nání yayí owinínirí nání “Api mñnipa oyaneyí.” niyawiwo xídarígáriní. Ayí ení wigí narígáipi nání Gorixomi yayí wiarígáriní. ⁷ Ayí rípi seararíñiní. Negíyí wo xíomíní yayí winíní nání síñí ñweapaxímaní. Xíomíní yayí winíní nání “Opémíní.” yaiwipaxímaní. ⁸ Nene síni síñí niñwearíná ayí Ámináo nene yaríñwápi nání yayí owinínirí yaríñwáriní. Pí pí neríná Ámináo yayí owinínirí yaríñwáriní. Níperíná ení yayí owinínirí pearíñwáriní. Ayínání nene níperínáraní, síni síñí niñwearínáraní, newaniñene yayí inaníwanírí mé sa Ámináo yayí winínífa nání éwanígíní. ⁹ Ayí rípi nání seararíñiní. Kiraiso ámá pegíáyo tíní mípé síni síñí ñweagíáyo tíní wigí Ámináo imónímíánírí ríxa níperí ámi wiápínimeañí enagi nání seararíñiní. ¹⁰ Kiraiso ámá niyíyá Ámináoní imónímígínírí níperí wiápínimeañí aí dññí samíñí wegíáyíné pí nání segí séríxímeá dññí ení eáníñí tígíáyo xwíyíá numearíro “Sípi yaríñoi.” uraríñoi? Dññí ení eáníñí tígíáyíné ení pí nání segí séríxímeá dññí samíñí wegíáyo peayí wianaríñoi? Gorixo ámá niyoní xwíríxí umeníayi nínenení neamenífa enagi nání seararíñiní. ¹¹ Bíkwíyo dání re nírínirí eáníní,

“Ámináo re ríñíríní, ‘Aníñf nonf ñweañáoní, níwaníñoní imóníñápimí dání seararíñíní. Ámá níní Goríxoní nání xómíñf níyíkwiróná yayf nínímero woákíkf níniróná “Níyoní nání Ámináo oxí, ayf joxíríní.” níripíríríní.’ Ámináo e ríñíríní.” Bíkwyó dání e nírinírí eáníñagí nání “Ámá nínenení xwíríxí neameníríní.” seararíñíní. ¹² Ayínání nene níjáf re imóníñwíní. Pí pí newaníñene eñwápi nání Goríxo xwíríxí neamearíná “Ayf apí nání e eñwáríní. E eñwáríní.” nura waníwáríní.

“Séríxímeáyo óreámioapaxf imóníñípi mívíwapíyipaní.” uríñf náníríní.

¹³ Ámá níyoní xwíríxí umenío, ayf Goríxo eñagí nání Jisasomí dñf wíkwíronñwaéne xwíyáf xíxe nímearínírane “Nípkwíní míyaríñotí.” rínaríñwápi síní mírínípa nerane dñf píraníñf re neyírorí éwanígíní, “Negf nírixímeá sípí epíríxínírí níkirípeánípaxf imóníñípiraní, nóreámioapaxf imóníñípiraní, bí mívíwapíyipa éwanígíní.” Dñf e neyírorí éwanígíní. ¹⁴ Nioní Áminá Jisaso tñí ikáríníñápimí dání níjáf nímonírí dñf re níyaiwirí nípmóníní, “Pí pí ámá narígíápí níníríná bí piáxf weánípaxf meníní.” níyaiwirí nípmóníní. E neríñf aí ámá “Apí níníríná piáxf neánípaxíríní?” yaiwiarígíáf gíyí gíyí ayíní aiwá apí piáxf weánípaxf imóníní. ¹⁵ Segf dñf tñí “Apí ananí nípaxípiríní.” níyaiwiro níniróná wíwapíyarígíápimí dání séríxímeá axípi nemáná “Sípí imóníñípi níáoníríní?” níyaiwirí xwíríáf

nikixénirínáyí, “Ayo siní díní sipí níwirane píráníñí umearíñwini.” ríseaimónaríní? Kiraiso yeáyí uyimixemeámánirí upeiní enagí nání séríxímeáyo segí narígíápimi dání xwíríá mīwikíxepani. ¹⁶ Ayínáni segí “Anani nīpaxípríní.” nīyaiwiri narígíápimi séríxímeá wí níseaxídiro axípi neríñpimi dání piaxí níweánirínáyí, áamá wí segí yarígíápi nání “Ayí sipí imóníñpí yaríñoi.” rīpríxínirí apí e mepani. ¹⁷ Ayí rīpi nání seararíñini. Goríxo, xwioxíyo páwianíwáomi ínimi níwuríníranená ayí xwíyíá iniigí tñni aiwá tñni nání “Apí nīpaxíriní. Apí mīnīpaxíriní.” raníwá nání ínimi wurínaríñwámani. Ayí wé róníñí imóníñpí xídirane áamá tñni píyíá wírínirane kwíyí Goríxoyápimi dání díní níá neainirí yaníwá nání ínimi wurínaríñwáriní. ¹⁸ Áamá e nero Kiraisomi xídarígíá gíyí gíyí Goríxo “Ayí apání yaríñoi.” yaiwiri áamá “Ayí mīmíwiáro xíxeni yaríñoi.” ríro yarígíáyí enagí nání raríñini. ¹⁹ Ayínáni “Nene yaríñwápimi dání áamá níwayíróniro ñwearo wigí díní wíkwíroarígíápi yóí imóníro epaxí imóníñpíni oyaneyí.” nīyaiwiro xaiwí íá xírírxíní. ²⁰ Aiwá segíyí wí “Nwíáríní.” yaiwiarígíápi níniríñpimi dání Goríxo emínirí yaríñpí mīpíneamóníñí oyaneyí. Pí pí áamá narígíápi Goríxoyá síñwíyo dání anani nīpaxí imóníñagí aí áamá bí nínirí wíyo óreámioanirí wimíxáná ayí sipí yaríní. ²¹ Nañwí nínirínáraní, iniigí wainí nínirínáraní, pí pí neríná apimi dání segí séríxímeá óreámioapaxí imóníñpí mēpa nerónáyí, ayí

nanj̄t̄ yar̄iñoi. ²² Seyíné woxini woxini Gorixoxo s̄iñw̄f̄ ran̄iñe d̄áni “Iniiḡf̄ wain̄f̄ t̄ini nanj̄w̄f̄ t̄ini n̄áni em̄f̄ap̄i n̄áni e ip̄i r̄iyaiwiñini?” n̄iyaiwiro ip̄imónif̄rixini. Ámá iniiḡf̄ wain̄f̄ t̄ini nanj̄w̄f̄ t̄ini n̄áni d̄iñf̄ n̄iyaikirómáná “E ner̄fná aȳf̄ anan̄ir̄ini.” yaiwinar̄iḡf̄ap̄ini x̄idar̄iḡf̄áȳf̄ wiḡf̄ d̄iñf̄ip̄i “Nioni s̄ip̄ini yar̄iñini.” m̄iyaiwin̄ipa yar̄iñaḡf̄a n̄áni yaȳf̄ winar̄iñir̄ini. ²³ E ner̄f̄ aiw̄f̄ ámá wiḡf̄ d̄iñf̄ t̄ini “Nioni ap̄i n̄inir̄fná Gorixoyá s̄iñw̄f̄yo d̄áni n̄ip̄kw̄ini mimóniñáná r̄f̄a nar̄iñini?” yaiwinar̄iḡf̄ap̄i n̄iwiaíkin̄ir̄i ner̄fnáȳf̄, wiḡf̄ d̄iñf̄yo d̄áni “S̄ip̄i r̄f̄a yar̄iñini?” yaiwinar̄iḡf̄ar̄ini. Aȳf̄ “E ner̄fná ap̄an̄ir̄ini.” yaiwinar̄iḡf̄ap̄i t̄ini x̄ixeni mé n̄iwiaíkin̄ir̄i n̄áni wiḡf̄ d̄iñf̄pimi d̄áni “Nioni s̄ip̄ini yar̄iñini.” yaiwinar̄iḡf̄a en̄aḡf̄ n̄áni rar̄iñini. “Gorixoyá s̄iñw̄f̄yo d̄áni aȳf̄ e anan̄i epaxener̄ini.” m̄iyaiwin̄f̄ en̄f̄ip̄i ar̄f̄kí ner̄fnáȳf̄, aȳf̄ f̄w̄f̄ yar̄iñoi.

15

“Neḡf̄ neaimónar̄iñf̄pimi n̄i m̄ix̄d̄in̄f̄ win̄iȳf̄ wimónar̄iñf̄pimi en̄i x̄id̄f̄wan̄iḡini.” ur̄iñf̄ n̄ánir̄ini.

¹ Nene Jisasomi d̄iñf̄ n̄iwikw̄f̄roranéná d̄iñf̄ en̄f̄ eán̄iñf̄ t̄iñwaéne neḡf̄ neaimónar̄iñf̄p̄i n̄ánini m̄ix̄d̄in̄f̄ re yaiwíwan̄iḡini, “Ámá Jisasomi d̄iñf̄ n̄iwikw̄f̄roro aí wiḡf̄ d̄iñf̄ sam̄iñf̄ weḡf̄áȳf̄ am̄ip̄i Gorixoyá s̄iñw̄f̄yo d̄áni anan̄i epax̄f̄ imóniñf̄p̄i n̄áni udud̄f̄ nero ‘Nepa e epax̄f̄man̄i.’ n̄iyaiwiro x̄idar̄iḡf̄áȳf̄r̄f̄ani?” n̄iwiaiwimáná n̄iyun̄irane éwan̄iḡini. ² E neranéná nene d̄iñf̄ sam̄iñf̄ weḡf̄áyo nanj̄f̄ wiir̄iñw̄ápimi d̄áni s̄f̄k̄f̄k̄f̄

oomixaneyiniri wigí yayí winipaxí imóninípimi xídfwanigini. ³ Ayí rípi nání seararini. Kiraiso aí xegí wimónarínipimini míxídní xífo Gorixomi urinípi nání Bíkwyo re niriniri eáninípa, “Ámá joxi ikayíwí rimeararigápi ayí nioní ení níríáriní.” Bíkwyo dání apí niriniri eáninípa Gorixo wimónarínipimini xídní enagí nání re seararini, “Negí neaimónarínipimi míxídní dní samíní wegíáyí wimónarínipimi xídfwanigini.” seararini. ⁴ Xwiyá eníná Bíkwyo niriniri eagí gíyí gíyí nene íá nroranéna éwapíníwanigini eagíáriní. íá nroranéna aníní miní xídní imónirane dní síxí ínirane enwápimi dání dní Gorixo neaiinípi nání ikwímótrixiniri eagíáriní. ⁵ “Gorixo —O ámá dní síxí íniro xíomi aníní miní xídní epíri nání ananí wimixarínorini. O seyíne ‘Kiraisi Jisaso enípa nerane oxídaneyí.’ níyaiwiróna dní axípiní xíriro nawíní nimónimáná píraníní nwearo étrixiniri seaimíxíwinigini.” nimónarini. ⁶ “Seyíne dní axípiní tígíáyíne nimóniro nání mañí ná bámi dáníní nírro omí —O negí Ámíná Jisasi Kiraisomí xanorini. Omí seáyí e umétrixiniri e seaimíxíwinigini.” seararini.

“Kiraiso ‘Émáyo ení yeáyí uyimíxemeáimigini.’ yaiwinípi tñi xixeni e eníriní.” uriní nánirini.

⁷ Ayínání Kiraisomí dní wíkwíroarínwaéne yarínwápimi dání ámá Gorixomí seáyí e umepírfá nání “Kiraiso neamímíninípa negí wíníyo ení oumímínaneyí.” níyaiwirane xixe

mímíníwanígini. ⁸ Nioni searariḡápi, ayí rípirini. Kiraiso “Gorixo diḡí uḡwiráripaxí imóniḡoríani?” yaiwinirane “Aríowami Gorixo wigí símimaḡiyo dání ‘Níseaiimfáriní.’ réroáriḡipi xixeni neaiḡiríani?” yaiwinirane yaníwá nání xíto iyí símí sító wákwiniḡwaéneyá inókinḡí nimóniri arirá neaiḡirini. ⁹ Judayene arirá neaiḡirini marfái, émayí eni Gorixo wá niwianiri wiḡí eḡagi nání xíomí yayí uméfirixini ayo eni Kiraiso arirá wiḡirini. Émayí nání nioni searariḡápi Bíkwiyo niriñiri eániḡí tiyí tñi xixeni imóniḡagi nání searariḡini. Wí e ayí re niriñiri eánini, “Ayínáni áamá émayí arfá egíe dání Gorixoxi nání woákíki wiri dixí yoí niriñiná soḡiyo dání riri emfáriní.” niriñiri eánini. ¹⁰ Ámi wí e eni re niriñiri eánini, “Émayíné Gorixo xegí Judayí tñi yayí éfirixini.” niriñiri eánini. ¹¹ Ámi wí e eni re niriñiri eánini, “Émayíné niyíneni Ámináomi yayí uméfirixini. Áamá nimini ḡweagíayí nñi yayí uméfirixini.” niriñiri eánini. ¹² Ámi wí rókiamoagí Aisaiáo niriñiri eaiḡipimi eni re niriñiri eánini, “Xiáwo Jesioyá piaxíyo dání wo niwiaroríiná miḡí ináyí nimóniri émayo umeḡweanfáriní. Émayí diḡí ‘Píraniḡí neaiinó, ayí oríani?’ niyaiwiro wikwímoḡiríani.” niriñiri eániḡagi nání searariḡini. ¹³ “Gorixo —O áamá diḡí ‘O naḡí e neaiinírfani?’ niyaiwiro wikwímoarígíapi nání wimixariḡorini. O seyíné xíomí diḡí niwikwiroríiná diḡí nífá seainiri niwayiróniro ḡwearo epírfá nání xwapí ayá

wí seaiíw+n+g+ní.” nimónar+ní. Seyíné enj eániñj oýá kwíy+pi enj sixtí seaeám+x+ñ+pimí dání “Gorixo e neaiín+ár+áni?” n+yaiwiro dñj n+wikw+mor+na ayá wí wikw+ómó+r+x+n+rí “Gorixo apí seaiíw+n+g+ní.” nimónar+ní.

Poro xfo émáyo wáf ur+imé+pi nání yayf win+ñj nán+r+ní.

¹⁴ Gf n+r+x+meáy+né, nioní ení seyíné nání dñj re n+seai+iwiri n+p+món+ní, “Ayf wigf wíniyo nanf wiipaxf imón+ñ+pí nání n+jfá imón+ro wiw+ní x+xe éwap+n+paxf imón+ro egfáyf enagf nání wíniyo nanf imón+ñ+pí on+miápi bí m+wií xwapf ayá wí n+wiia war+g+ár+ní.” n+seai+iwiri n+p+món+ní. ¹⁵ E n+sear+rí aí seyíné xwiyfá bí bí dñj seaimómi nání payf r+na neáa nurfná ayá igigf mé n+r+rí eáár+ní. Ayf r+pi nán+r+ní. Gorixo wá n+n+wian+rí ¹⁶ Kiraisí Jisaso nání émáyo wáf ur+w+n+g+n+rí n+r+peañ+r+ní. Émáyf xegf kwíyf áamá xfoýá wim+xar+ñ+pimí dání aiwá peaxf t+n+ñj Gorixo wimónar+ñ+p+n+ñj oimón+poy+n+rí nioní áamá apaxf+pá nimón+rí yar+g+án+ñj nerfná xwiyfá Gorixo t+fámi+ní imón+ñj yayf neain+paxf imón+ñ+pí wáf urar+ñár+ní. ¹⁷ Ay+nání Kiraisí Jisaso t+ní ikár+n+ñáoni enagf nání Gorixomi nuxf+d+rfná yar+ñápi nání m+x+ meak+n+n+paxf+r+ní. ¹⁸⁻¹⁹ Nioní seáyí e níkar+n+rí am+pi wí nání m+r+ sa Kiraiso nioní yar+ñápi mí dání enj+pi nán+ní or+m+ní. Nioní émáyf t+ñ+m+ní wáf ur+rí Gorixoyá kwíy+pi enj ními+x+ñ+pimí dání emimf t+ní ayá r+wamón+paxf imón+ñ+pí t+ní wíwap+yiri yarfná ayf arfá n+n+iro nání Jisasomi dñj wikw+rog+ár+ní. Ay+nání iwamfó

Jerusaremi dání néra neméísáná Iririkami pïropenisí tñj e nání ami ami nemeríná xwíyá Kiraiso nání yayí neainipaxípi nímíni íá meárijanigíni. ²⁰ Api e neríná “Kiraiso nání nijjía imónigíami ourímemíni.” mímimóní “Majjía imónigíami ourímemíni.” nïyaiwiri e enjárini. “Ámá wo síjía añí nání xámi tiwayironjïyo omírímíni.” mímimóníjé enagi nání e enjárini. ²¹ “Majjía imónigíami ourímemíni.” nímimónírí enjári Bïkwíyo re nírínírí eáníjépi tñni xixeni imóníni, “Ámá o nání síni murémeáníjéyí síjwí wíniptíríáríni. O nání xwíyá aríá mïwigíáyí nijjía imóníptíríáríni.” E nírínírí eáníjépi tñni nioní enjári tñni xixeni imóníni.

“Sïpení nání nuríná Romíyo imaní seamúrómíáríni.” uríjé náníríni.

²² Ayínání seyíné tñmíni obímínírí xwapí ayá wí nímimónírí aí e enjári áxenwarí níniga waríjagi nání wí níbipaxí nimóníjémaní. ²³ E nerí aí nioní tñá rímíni wí e síni urímepaxí mimónípa erí xwiogwí obaxí nímúroaríná ení ámi ámi “Romíyí tñmíni úimígíni.” nimónayiri enjé enagi nání ²⁴ nioní “Sïpení pïropenisíyo nání nuríná seyíné ení síjwí níseaga seamúrómígíni.” nimónaríni. “Seyíné tñni xwíyá níseanjwaxa seamúroaríná gí dñjé bí yayí onínírí óf e nání aiwá bí niapowárírxíni.” nimónaríni. ²⁵ “E éimígíni.” nímimónírí aí anígwi ámá Goríxoyá imónigíá Jerusaremi ñweagíáyo arírá wímínírí e nání waríjéni. ²⁶ Ámá Goríxoyá

imónigfá Masedonia p̄ropenisfyo t̄n̄i Ḡriki p̄ropenisfyo t̄n̄i ηweagfáyf, ayf áamá Gor̄xoyá Jerusarem̄yo ηweagfá d̄w̄f ikeamónarigfáyo ar̄r̄á w̄iwan̄igin̄r̄i raúroaár̄in̄igfá en̄aḡi nán̄i nion̄i n̄igw̄f ap̄i n̄imeám̄i e nán̄i war̄iη̄in̄i.

²⁷ Wiwan̄iη̄yf w̄igf d̄iηf t̄n̄i yayf nero “E éwan̄igin̄i.” r̄in̄igfawix̄in̄i. E ner̄i aí “Émáyf ayo ar̄r̄á m̄iwipaxf imónigfáyf̄r̄in̄i.” r̄iseaimónar̄in̄i? Oweoi, Judayf Jisasom̄i d̄iηf w̄ikw̄rogfáyo dán̄i émáyf xw̄iyfá yayf neainar̄iη̄fp̄i ar̄fá n̄iwiro d̄iηf n̄iw̄kw̄ror̄fná kw̄yf t̄gfáyf nimón̄iro nán̄i w̄iwan̄iη̄yf en̄i ayo w̄igf am̄ip̄i b̄i t̄n̄i ar̄r̄á wipaxf en̄aḡi nán̄i rar̄iη̄in̄i. ²⁸ Aȳinán̄i w̄igf raúroaár̄in̄igfápi n̄imeáa nur̄i m̄in̄i n̄iwir̄i “E n̄irémor̄fná éim̄igin̄i.” nimónar̄iη̄fp̄i n̄ip̄in̄i n̄iyár̄imon̄i Sipen̄i p̄ropenisfyo nán̄i nur̄fná seyfné t̄ñiman̄i seamúróm̄f̄ar̄in̄i. ²⁹ Nion̄i re n̄iyaiwir̄i n̄ijfá imón̄iη̄in̄i, “Seyfné t̄ñim̄in̄i n̄ib̄ir̄i seaímeááná Kiraiso nan̄f n̄ineaiir̄fná b̄i on̄imiápi m̄ineaiin̄f ayá w̄i neaiin̄f̄ar̄in̄i.” n̄iyaiwir̄i n̄ijfá imón̄iη̄in̄i.

³⁰ Gf n̄ir̄ix̄fmeáyfné, an̄igwi en̄f r̄irém̄ixf b̄i r̄ip̄i oseaim̄in̄i. Seyfné negf Ám̄iná Jisasi Kiraiso nán̄i d̄iηf moro negf n̄ir̄ix̄fmeá nán̄i d̄iηf s̄ip̄i wianf̄wá nán̄i kw̄yf̄pim̄i dán̄i imón̄iη̄wápi nán̄i d̄iηf moro nero Poron̄i t̄n̄i naw̄in̄i gw̄f n̄imón̄iro nion̄i nán̄i an̄iηf min̄f Gor̄ixom̄i r̄ix̄iηf nur̄iȳif̄r̄ix̄in̄i. ³¹⁻³² Nion̄i Gor̄ixo n̄iwimón̄ir̄iη̄fp̄im̄i dán̄i seyfné t̄fám̄in̄i yayf t̄n̄i n̄ib̄ir̄i seyfné t̄n̄i xw̄iyfá n̄iηwear̄iη̄fp̄im̄i dán̄i d̄iηf s̄ixf ín̄im̄fá nán̄i r̄ix̄iηf re nur̄iȳif̄r̄ix̄in̄i, “Judia p̄ropenisfyo ηweagfá xw̄iyfá yayf

neainarínjípí aríá míwí wiaikiarígááyí omí wíápimí dání éf umínei.” nuríyífríxíní. Nioní Jerusaremí nírémoríná ení áamá Goríxoyá e ηweagíáyí arírá nioní wimíápí nání yayí winíwínigíní Goríxomí ríxínjé nuríyífríxíní.

³³ Goríxo —O ananí áamá níwayíróniro ηweapítrí nání wimíxarínjoríní. O seyíné dínjé seakíkayówinígní. “Apí e éwinígní.” nimónariní.

16

Yayí Poro wiowárinjípí nániríní.

¹ Nioní negí níríxímeáí Pibíyí rínínjé —Í Jisasoyá síyikí imónígá Segíría ηweagíáyo sanjé wurínaroarínjé wíríní. “Í apíxé awiaxé wíríní.” seararínjíní. ² Í seyíné tíámíní níbíríná seyíné “Í ení Ámínáo téní ikárinínjé wíríaní?” níyaiwiro umímínífríxíní. E neríná úrapí míwí áamá Goríxoyá imónígá wíge wíníyo umímínípaxé imónínjépa axípi numímíníro pí pí nání ikeamóníagí níwíníróná arírá wífríxíní. Ayí rípi nániríní. Í áamá ayá wíyo arírá wirí nioní ení arírá nírí yarínjé enagí nání rarínjíní.

³ Pírísiraímí téní xiagwo Akwiraomí téní “Poro yayí eaiwárenapínoí.” urípoyi. Ayaú nioní Kiraisí Jisasomí níxídrí yarínjépi nání gwí nímónígíyaúríní. ⁴ Nioní éf nínmínírí nání yoí mayí nimónírí egíyaú enagí nání Goríxomí yayí wiarínjéaríní. Nioníní maríáí, émá Jisasoyá síyikí imónígá nímní ηweagíáyí ení ayaú nání yayí wiarígíáríní. ⁵ Jisasoyá síyikí imónígá

xíomí yayí wianíro nání aní ayaúyáiwámi awí eánarigfáyo ení “Poró yayí seaiwárenapínoí.” urípoyí.

Epinitasomí —O gí díní sixí uyiñáoríní. Esia píropenisíyo áamá níní síní enáná xámi Kiraisomí díní wíkwírono, ayí oríní. Omí ení “Poró yayí siowárenapínoí.” urípoyí.

6 Mariaímí —Í seyíné arírá oseaimíní aní miní eníríní. Ímí ení “Yayí siowárenapínoí.” urípoyí.

7 Adíronikasomí tñí Juniasomí tñí awaúmi ení “Yayí eaiwárenapínoí.” urípoyí. Awaú nioní tñí axígwíoneríní. Awaú nioní tñí nawíní gwí aníyo ñweañwáwaúríní. Nioní síní Kiraisomí díní míwíkwíronáná awaú xámi o tñí ikárínígííwaú imónígííríní. Wáí wurímeiarígíá seáyí e imónígííyí waúríní.

8 Abírietasomí —O Ámínáoyá wo nioní díní sixí uyiñáoríní. Omí ení “Yayí siowárenapínoí.” urípoyí.

9 Ebanomí —O Kiraisomí níxídirí yaríñwápí nání gwí nímóníñyí woríní. Omí tñí gí díní sixí uyiñáo, Sítekisomí tñí awaúmi ení “Yayí Eaiwárenapínoí.” urípoyí.

10 Aperisomí —O Kiraisomí níxídiríná mímíwíaró píráníñí xídaríñagí wíñaríñwá woríní. Omí ení “Yayí siowárenapínoí.” urípoyí.

Arisítoburasoyá aniwámi wearígíáyo ení “Yayí seaiwárenapínoí.” urípoyí.

11 Yegí axowawi Xerodionomí ení “Yayí siowárenapínoí.” urípoyí.

Nasisasoyá imónigfáyo —Ayf Ámináoyá wí imónigfáyřrını. Ayo enı “Yayf seaiwárenapııoı.” urfpoyı.

12 Tıraipinaımi tını Tıraiposaımi tını —İpaú Ámináomi nıxđdırıná áamá wı enı oxđđfpoyınrı rıwı nırıkwınrı anııf minı yarıgđıpaúrını. İpaúmi enı “Yayf eaiwárenapııoı.” urfpoyı.

Gı dııf sıxı uyiıáo, Pesisomi —O Ámináomi nıxđdırıná wınıyı enı dııf owıkwırıfpoyınrı anııf minı yarııorını. Omı “Yayf sıowárenapııoı.” urfpoyı.

13 Rupasomi —O Ámináomi nıxđdırıná mowıfá xđdarııomanı. Omı “Yayf sıowárenapııoı.” nurıróná xınáımi —İ omı xınái gı inókınııf imónııırını. İmi enı e urfpoyı.

14 Asıgırıtasomi tını Pırıgonomi tını Xemi-somi tını Patırobasomi tını Xemasomi tını negı nırıxımeá awa tını ıweagfáyo enı “Yayf seaiwárenapııoı.” urfpoyı.

15 Pırırogasomi tını xıepı Juraımi tını Neriasomi tını xınapımı tını Oribasomi tını áamá Gorıxoyá imónıgfa ayf tını ıweagfáyo enı “Yayf seaiwárenapııoı.” urfpoyı.

16 Jısasoyá sıyıkı imónıgfaýné yayf nınıróná yayf óf eánenırıxını. Jısasoyá sıyıkı imónıgfa ıweagfa apı apı nıpını yayf seaiwárenaparııoı.

“Áamá xepıxepá orónaneyınıro seaiwapıyarıgfaýf sııwı wınaxđđřrıxını.” urııf nánırını.

17 Gı nırıxımeáýné, ııf rırémıxı bı rıpı oseaimını. Seyné áamá mıxı orınıfpoyınrı

seaiepiširo óreámioápoyiniri seaíwapiyiro yarigfáyo —Ayf none seaíwapiyinwápi nîwiaíkiro xegf bî seaíwapiyaniro yarigfáyirini. Ayo šiḡwáf winaxfdpoyi. Šiḡwáf nîwînaxfdíroná ayf tîni gwiaumf minîpa époyi. ¹⁸ Ayf rîpi nánî searariḡini. Ámá e yarigfáyf nepa Áminá Kiraisoyá xináiwánḡf nimóniro omiḡf wiiarigfáyfmanî. Reaxf winariḡipi nánini diḡf nîmoro yarigfáyirini. Ayf diyimánî ikaxf nuriro weyf umeararigfápimi dánî ámá maiwí “E neaíwapiyaniro rfa yarḡoi?” miyaiwí egfáyo yapf wíwapiyarigfárinî. ¹⁹ “Romî ḡweáyf xwîyfá yayf neainariḡipi rfwf mumó píranḡf xfdariḡoi.” rinḡipi aḡf nîminî yanf iwénimeḡf enaḡi nánî nionî seyfné nánî yayf ninariḡini. E nerî aí ámá nionî searariḡáyf yapf seaíwapiyipírixiniri seyfné naḡf imónḡipi nánî diḡf émf saimf moro šiḡpí imónḡipi nánî majfá ero oimónfpoyiniri nimónariḡaḡi nánî rariḡini. ²⁰ Nionî searariḡápi seyfné xixeni nerfnáyf, Gorixo —O ananî ámá nîwayiróniro ḡweapírfá nánî wimîxariḡorini. O šini mé obomi xopírarf nîwimáná seyfnéyá suyîmaḡwfyo wárinfárinî.

“Áminá Jisaso wá seawianfwiniḡini.”
nimónariḡini.

*“Ámá tiyf yayf seawárénapáoi.” urḡf
nánirini.*

²¹ Timotio —O Kiraisomi nîxfdiri yarḡápi nánî gwf nîmónḡf worini. O yayf seawárénapḡoi. Nionî tîni axígwíowa, Rusiaso tîni Jesono tîni Sosipatao tîni enî yayf seawárénapáoi.

22 Tetiasoní —Nioní Poro áwaní níraráná payí rína eaarínáoníríní. Nioní ení Ámináoyáyíné yayí seaiwárenapííní. 23 Gaiaso —O Poroní xegí aníyo ηweanáná píraníηí nímearíηoríní. Jisasoyá siyikí imónígá aní rípimí ηweagfáyí xegí aníyo awí eánípírí nání umímínaríηoríní. O ení yayí seaiwárenapíηoi. Erasitaso —O aní rípimí dání gapímaníyíyá nígwí meηweanoríní. O tíní xogwáo Kwotaso tíní awaú ení yayí seaiwárenapííi. 24 [Áminá Jisasi Kiraiso seyíné níyínéní wá seawianíwínígíní. “E imóníwínígíní.” nimónaríní.]

“Gorixomí seáyimí uméwanígíní.” uríηí náníríní.

25-26 Seyíné xwíyíá yayí neainaríηípi —Xwíyíá apí Jisasi Kiraiso nání nioní wáf uraríηápi tíní xixeníríní. Apí eníná dání ínímí yumíí imóníηípiríní. Ínímí yumíí nimóga bagí aiwí agwí ríná ríxa wáf wókímíxíníηípiríní. Émá nímíní ηweagfáyí wí arfá níwiro díηí owíkwírópoyínírí Gorixo —O aníηí noní ηweanoríní. O eníná dání “E imóníwínígíní.” ráríηípa wáf rókiamoagfáwa eagfápi wáf urímearíηwápimí dání émá nímíní ηweagfáyí tíηí e ríxa síηáni áwaní rínaríníηípiríní. Xwíyíá apí xaíwí fáf oxírípoyínírí seaimíxípaxo, ayí Gorixoríní. 27 Díηí émfí saímí morí ηwáf imónírí eηo, ayí oníríní. Omí Jisasi Kiraiso neaiíηípi nání díηí nímoríηípimí dání yayí seáyí émfí oumeaneyí. “E éwanígíní.” nimónaríní.

Xwiyáá Gorixoyá Sinípírini
The New Testament in the Ankave language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Angave long Niugini

copyright © 1990 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Angave (Ankave)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-10-03

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

7a156761-2cde-5bbc-8428-650a73434051